

Przewodnik dla nauczyciela

Lokomotywa. Klasa pierwsza
Edukacja muzyczna

Autorka: Iwona Kulis

Opieka merytoryczna i edytorska: Małgorzata Dobrowolska

Konsultacja merytoryczna: prof. dr hab. Piotr Sutt

Redakcja: Agnieszka Szulc

Projekt graficzny: Jarosław Zakrzewski

Skład: Maria Chojnicka

UWAGI WSTĘPNE

Przewodnik ten przeznaczony jest dla nauczycieli korzystających z serii *Lokomotywa*. Nauczyciel znajdzie w nim propozycje zajęć dydaktycznych z zakresu edukacji muzycznej w klasie pierwszej.

Edukacja muzyczna w klasie pierwszej opiera się na różnego rodzaju zabawach muzycznych – przeprowadzanych okazjonalnie, podczas omawiania poszczególnych bloków tematycznych. Jednocześnie wprowadza uczniów w zagadnienia z teorii niezbędne do nabycia elementarnych umiejętności muzycznych, rozwijających wrażliwość na muzykę oraz słuch muzyczny, a w przyszłości pozwalających na pełny odbiór muzyki i samodzielne jej wykonywanie.

Na początkowym etapie edukacji muzycznej ważne jest wykorzystanie naturalnych zdolności dzieci do zabaw rytmicznych i rytmizowania tekstów (wierszyków, wyliczanek, rymowanek) oraz odwołanie się do ich potrzeby ruchu – w zabawach ruchowych przy muzyce. Zatem warto pozwolić dzieciom na twórczą aktywność przy wymyślaniu akompaniamentów do piosenek lub poznawanych utworów muzyki klasycznej, układaniu rymowanek i, niejako przy okazji, nauczyć notacji muzycznej, form muzycznych, wykształcić muzyczny słuch i umiejętność gry na prostych instrumentach. Jeśli to możliwe, warto już w klasie pierwszej uczestniczyć w koncertach i przedstawieniach muzycznych przeznaczonych dla dzieci.

OZNACZENIA

Plany zajęć zostały podzielone na fragmenty oznaczone następującymi ikonkami:

 – obowiązkowy moduł zajęć

 – do wykorzystania są dodatkowe materiały (nagrania, karty pracy), które nauczyciel znajdzie na płycie CD dołączonej do pakietu nauczycielskiego (niektóre z tych materiałów zamieszczone są też dodatkowo na końcu tego przewodnika i na stronie internetowej wydawnictwa)

 – należy przygotować dodatkowe materiały przyniesione przez nauczyciela lub uczniów

Proponowane pytania i polecenia połączone są w grupy tematyczne, ale oczywiście oczekujemy, że nauczyciel będzie te pytania zadawał pojedynczo. W celu uproszczenia przekazu zamieszczone w przewodniku polecenia kierowane bezpośrednio do uczniów zostały sformułowane w drugiej osobie liczby pojedynczej rodzaju męskiego.

Dodatkowe, mniej istotne komentarze dla nauczyciela zapisano na niebiesko. W niektórych wypadkach, w nawiasach kwadratowych, podano – także na niebiesko – oczekiwane odpowiedzi uczniów.

OGÓLNY PLAN ZAJĘĆ

wrzesień

1. Nauka *Piosenki o słoneczku*
2. Nauka piosenki *Kochamy cię, nasza szkoła*
3. Pora na muzykowanie. Nauka piosenki i zabawa ruchowa
4. Co słysząc wokół nas? Dźwięki i muzyka w najbliższym otoczeniu

październik

5. Na czym możemy grać? Instrumenty z najbliższego otoczenia
6. Budujemy instrumenty. Zabawy rytmiczne z wykorzystaniem zrobionych przez siebie instrumentów
7. Głosy zwierząt. Rozpoznawanie głosów zwierząt i ćwiczenia rytmiczne
8. Naśladujemy zwierzęta. Zabawy muzyczno-rytmiczne naśladujące głosy zwierząt

listopad

9. Gramy na instrumentach perkusyjnych. Przypomnienie sposobu gry na instrumentach perkusyjnych
10. Gramy na instrumentach perkusyjnych. Granie na instrumentach perkusyjnych z wykorzystaniem prostych partytur
11. Maszerujemy z orkiestrą wojskową. Wprowadzenie taktu. Akcent metryczny w rytmie marsza
12. Gramy w rytmie na cztery. Takt na cztery. Nauka piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju*

grudzień

13. Gramy w rytmie na dwa. Poznanie taktu na dwa. Zabawy z piosenką *Przyjedź do nas, Mikołaju*
14. Piosenka na święta w rytmie na dwa. Dźwięk dłuższy i krótszy. Nauka piosenki *Nie miały aniołki*

styczeń

15. Głośno, cicho. Zegarowa muzyka. Wprowadzenie oznaczeń dynamiki – *piano, forte*. Zabawa z piosenką *Zegary*
16. Co mieszka w takcie? Coraz głośniej, coraz ciszej. Nauka *Piosenki dla babci*
17. Co mieszka w takcie? Wartości rytmiczne w takcie
18. Jak muzycy zapisują rytm? Wprowadzenie zapisu nutowego. Improwizacja ruchowa do fragmentów *Zimy* A. Vivaldiego

luty

19. Jak muzycy zapisują rytm? Wprowadzenie zapisu nutowego (cd.). Układanie i odtwarzanie rytmów
20. Odczytujemy i zapisujemy rytmy. Puzon i inne instrumenty dęte

marzec

21. Wizyta w operze – głosy ludzkie, bas i sopran
22. Muzyczne pytania i odpowiedzi – duety klasowe. Nauka piosenki *Z jajkiem i zającem*
23. Muzyka ilustracyjna. Ilustracje muzyczne i zabawy ruchowe

kwiecień

24. Gramy z nut. Odtwarzanie rytmów na instrumentach perkusyjnych
25. Dźwięk wyższy i niższy. Nauka piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna*
26. Rozpoznawanie dźwięków wyższych i niższych. Instrumenty strunowe

maj

27. Dźwięki i rytmy. Instrumentacja utworu J. Straussa. Poznanie piosenki *Nasze polskie A B C*. Dźwięki *sol* i *mi*
28. Śpiewanki z *mi* i *sol*. Rozpoznawanie i śpiewanie melodii. Układ marszowy do utworu J. Straussa
29. Piosenka dla mamy. Przygotowanie uroczystości z okazji Dnia Matki

czerwiec

30. Jak muzycy zapisują melodię? Nauka piosenki *Nasza Lokomotywa*
31. Dźwięki *mi* i *sol* na pięciolinii
32. Co już umiemy? Powtórzenie wiadomości muzycznych
33. Festiwal piosenek. Ulubione muzyczne zabawy i piosenki

PLANY ZAJĘĆ

1 Nauka *Piosenki o słończku*

Materiały: nagrania nr PIO3, PIO4, karta nr MUZ1

Dzieci uczą się śpiewać *Piosenkę o słończku* („Słończko późno dzisiaj wstało...”). Warto najpierw odtworzyć nagranie, a potem próbować wspólnie zaśpiewać piosenkę. Tekst piosenki zamieszczono na karcie nr MUZ1.

2 Nauka piosenki *Kochamy cię, nasza szkoła*

Materiały: nagrania nr PIO1, PIO2, karta nr MUZ2

Dzieci uczą się śpiewać piosenkę *Kochamy cię nasza szkoła*. Warto, aby dzieci dobrze wyćwiczyły tę piosenkę na uroczystość ślubowania klas pierwszych. Tekst piosenki zamieszczono na karcie nr MUZ2.

3 Pora na muzykowanie. Nauka piosenki i zabawa ruchowa

Materiały: trójkąt lub bębenek nagrania nr PIO5, PIO6, karta nr MUZ3

Powitanie – gest i dźwięk

Dzieci stoją w kręgu. Nauczyciel rozpoczyna rytuał muzycznego powitania, pokazując jakiś gest, np. macha prawą ręką nad głową i jednocześnie śpiewnie wypowiada *Heeej!* Dzieci odpowiadają *Heeej!*, powtarzając gest. Następnie chętne dzieci (lub każde dziecko po kolei) proponują gest powitania i okrzyk.

Zabawa ruchowa „Kto szybciej zapamięta ruchy?”

Pokazujemy sekwencje ruchów – na początek klaskanie, tupanie. Dzieci powtarzają na zasadzie echa. Następnie do pierwszej sekwencji dodajemy podskok i przykucnięcie. Dzieci kilkakrotnie powtarzają całą serię – klaskanie, tupanie, podskok, przykucnięcie.

Słuchanie piosenki *Pora na muzykowanie* i rozmowa o jej treści – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6 i kartą nr MUZ3

Po pierwszym wysłuchaniu piosenki nauczyciel ustala z dziećmi, że odtąd ta piosenka będzie zapraszać na zajęcia muzyczne.

Dzieci powinny się zorientować, że ćwiczenia ruchowe wykonane wcześniej są zgodne z trzecim i czwartym wersem refrenu piosenki.

Dzieci ponownie słuchają pierwszej zwrotki i wyklaskują jej rytm. (Nauczyciel akompaniuje przy wyklaskiwaniu na bębnieku lub trójkącie). Następnie dzieci słuchają melodii i próbują śpiewać kolejne fragmenty piosenki (mogą powtarzać po nauczycielu kolejne wersy). Słuchając refrenu piosenki,

starają się zapamiętać sekwencję czynności (podanie rąk, zrobienie koła, klaskanie, tupanie, podskok, przykucnięcie).

Podczas kolejnego słuchania piosenki w całości dzieci próbują w refrenie wykonać zilustrować słowa utworu. Starają się też nucić melodię, a przy kolejnych powtórzeniach – również słowa.

4 Co słysząc wokół nas.

Dźwięki i muzyka w najbliższym otoczeniu

Materiały: różne przedmioty, które wydają dźwięki, małe kartoniki z nutką – po 3 dla każdego dziecka
 nagrania nr PIO1, PIO2, PIO5, PIO6

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Nauczyciel śpiewa piosenkę i zachęca dzieci do nucenia razem z nim. W refrenie dzieci próbują pisać zgodnie ze słowami. [Wykorzystujemy nagranie w wersji wokalne.](#)

Wiersz Ewy Żylińskiej *Muzyka jako inspiracja do rozmowy o tym, co to jest muzyka*

*Czy śpiewanie czajnika
to też muzyka?*

*A mruczenie kota,
a granie na płotach?*

A płacz niegrzecznych dzieci?

A szelest śmieci?...

*Nie dowiesz się z wierszyka,
gdzie się chowa muzyka.*

Może w tobie jest właśnie?

Zanuć, zanim zaśniesz...

Nauczyciel rozmawia z dziećmi o treści wiersza i o tym, czym według nich jest muzyka. Dzieci próbują formułować własne definicje, podając inne niż w wierszu przykłady (np. szum wiatru, szelest gazety).

- ▶▶ Gdzie autorka wiersza słyszy muzykę?
- ▶▶ Gdzie zwykle można usłyszeć muzykę? [\[w piosenkach, w grze na instrumentach\]](#)
- ▶▶ Kiedy dźwięki stają się muzyką? [\[zależy to od wrażliwości odbiorcy\]](#)
- ▶▶ Czy muzyka to tylko różne dźwięki?

Co słysząc w naszej klasie? Wystuchiwanie dźwięków otoczenia

Dzieci siadają w dowolnym miejscu na dywanie i zamykają oczy. Słuchają (przez ok. minutę), jakie dźwięki dobiegają do miejsca, w którym się znajdują.

Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie siadają w kręgu i starają się nazwać źródła dźwięków, które usłyszały (np. rozmowy na korytarzu, przejeżdżające po drodze pojazdy, muzyka dobiegająca z sąsiedniej klasy, śpiew dzieci, kroki na korytarzu). Ustalają, które dźwięki były głośne, a które – ciche.

Rozpoznawanie źródeł dźwięków

Przed zajęciami nauczyciel rozkłada w klasie w różnych miejscach przedmioty, które mogą wydawać dźwięki, np. dzwonek, pęk kluczy, gwizdek, instrumenty perkusyjne, dzwonki-cymbałki, szklanka itp. Teraz prosi dzieci, aby wyszukały w klasie takie przedmioty, które mogą być źródłem dźwięków. Każde dziecko otrzymuje po 3 karteczki oznaczone nutką i ma je położyć obok znalezionej przedmiotu.

[Mogą to być nie tylko rzeczy przyniesione wcześniej przez nauczyciela, ale też inne – według pomysłów dzieci, np. krzesło \(szura po podłodze\), otówek \(można nim stukać\), instrument perkusyjny, odtwarzacz CD, gazeta \(szeleści\), kredki itp.](#)

Dzieci (wybrane lub wszystkie po kolei) prezentują odgłosy wydawane przez znalezione źródła dźwięków.

Jak muzykują ludzie? Rozmowa na podstawie doświadczeń dzieci

Dzieci rozmawiają o tym, jak muzykują ludzie: śpiewają, grają na instrumentach, grają razem w orkiestrze, śpiewają w chórze.

- ■ **Przypomnienie piosenki *Kochamy cię, nasza szkoła* – praca z nagraniami nr PIO1, PIO2**
Dzieci śpiewają piosenkę jako powtórzenie i przypomnienie. Zwrotki wykonują soliści, a refren – wszystkie dzieci razem. Kiedy śpiewają pojedyncze dzieci, wybrani koledzy pantomimicznie pokazują, o czym śpiewa solista. W każdej zwrotce może to być ktoś inny.

5 Na czym możemy grać?

Instrumenty z najbliższego otoczenia

■ Materiały: klocki (najlepiej drewniane), gazety ● nagrania nr PIO5, PIO6, karty nr MUZ4 i MUZ5

- ■ **Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6**
Nauczyciel zaprasza dzieci na zajęcia muzyczne, intonując piosenkę. Uczniowie włączają się w zabawę i w refrenie śpiewają i wykonują kolejne czynności. Zwrotki wykonują soliści, refren – wszystkie dzieci, przy akompaniamencie, nadal w wersji wokalne.

- ■ **Zabawa rytmiczna z wykorzystaniem klocków**
Każde dziecko otrzymuje dwa klocki i wymyśla, jak można zagrać z ich użyciem (np. uderzanie klockiem o klocek, uderzanie klockami o podłogę, szuranie klockami o podłogę, uderzanie klockiem o klocek kolegi).

Dzieci prezentują swoje pomysły, powtarzając rytm wystukiwany przez nauczyciela (w równych ćwierćnutach).

- ■ **Na czym jeszcze można grać? Granie różnych dźwięków – praca z kartą nr MUZ4**
Dzieci próbują wydawać różne dźwięki za pomocą rąk, nóg, kredek, gazety. Nauczyciel proponuje sekwencje dźwięków, np. klaskanie (4 razy), tupanie (2 razy), uderzenie o stół (1 raz) itp.
Nauczyciel kieruje uwagę dzieci na „zapisy rytmu” na karcie nr MUZ4. Wyjaśnia, że żółte kwadraty to kolejne dźwięki, a ikonka określa sposób ich powstania. Uczniowie próbują zagrać zgodnie z ilustracją: klaskanie – 8 razy, uderzanie o stół – 2 razy po 6 uderzeń.

- ■ **Układanie partytur z kwadratów i piktogramów – praca z kartą nr MUZ5**
Dzieci przygotowują piktogramy i żółte kwadraty z karty nr MUZ5. Uwaga. Kwadraty są dwustronne (trzeba je wydrukować w opcji dwustronnej lub wydrukować awers i rewers na pojedynczych arkuszach i skleić). Elementy z tej karty należy zachować. Będą potrzebne także na dalszych zajęciach.
Na początek polecamy ułożenie partytury (np. złożonej z piktogramu *szeleszczenie* oraz 8 kwadratów) i zagranie według niej (8 razy rytmicznie szeleszczą gazetą). Następnie dzieci same układają z kartoników dowolne partytury i je odtwarzają.

Poszczególne dzieci odtwarzają ułożoną partyturę. Cała grupa wspólnie powtarza każdą sekwencję dźwięków prezentowaną przez dziecko.

- **Przygotowanie do następnej lekcji**
Prosimy dzieci, by na następną lekcję przynieśli materiały do wykonania instrumentów (na podstawie karty nr MUZ6).

6 Budujemy instrumenty.

Zabawy rytmiczne z wykorzystaniem zrobionych przez siebie instrumentów

■ Materiały: kubek po jogurcie, paski krepiny, gumka recepturka, papier kolorowy, taśma samoprzylepna, mała plastikowa butelka z zakrętką, kasza lub ryż ● nagrania nr PIO5, PIO6, karta nr MUZ6

- ■ **Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6**

Wykonanie instrumentów – praca z kartą nr MUZ6

Dzieci wykonują instrumenty z przyniesionych materiałów. (Wcześniej należy objaśnić sposób wykonania). Każde dziecko powinno zrobić przynajmniej jeden instrument, ale może zbudować oba.

Nauczyciel pomaga przy zamocowaniu pasków krepiny do dna kubka. Można też przy okazji zamocować taśmą samoprzylepną do dna kubka gumkę recepturkę, aby się nie zsuwała.

Przed pierwszymi próbami gry na instrumentach nauczyciel daje wskazówki:

Na instrumencie szarpanym gramy, szarpiąc delikatnie za gumkę recepturkę. Wnętrze kubka staje się wtedy pudłem rezonansowym. Można też stukać w dno kubka (instrument staje się prostym bębenkiem) lub szeleścić krepiną. Tak więc na „szarpańcu” gra się na wiele sposobów, co daje ciekawy efekt dźwiękowy.

Na grzechotce gramy, potrząsając nią lub uderzając o dłoń.

Instrumenty należy przechowywać w klasie, aby można było z nich korzystać w ciągu całego roku szkolnego.

Ćwiczenia rytmiczne. Wprowadzenie pauzy – praca z kartą nr MUZ6

Dzieci rytmicznie powtarzają *pim pim pim pam pam pam*. Nauczyciel może kłaśnięciem zaznaczyć pierwsze *pim* i *pam*. Następnie wykonujemy ten sam rytm z wykorzystaniem zrobionych instrumentów. Utrudnieniem może być to, że zamiast *pim* – gra szarpaniec, a zamiast *pam* – grzechotka. Kolejne ćwiczenia wykonujemy zgodnie z zapisem – zwracamy uwagę dzieci na *ci* *sza* oraz *sza* i sposób oznaczania pauzy muzycznej (przekreślony kwadrat).

W wypadku tupania – w miejsce *ci* *sza* – dzieci stoją bez ruchu i cicho mówią: *Ci-sza*.

Gdy grają na kredkach – rozkładają kredki na boki i cicho wypowiadają: *Sza*.

7

Głosy zwierząt.

Rozpoznawanie głosów zwierząt i ćwiczenia rytmiczne

Materiały: fotografie różnych zwierząt i nagrania głosów zwierząt, szarpańce, grzechotki

 nagrania nr PIO5, PIO6, elementy z karty nr MUZ5

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Wykorzystujemy nagranie w wersji wokalne lub jeśli dzieci dobrze opanowały piosenkę tylko instrumentalnej.

Układanie partytur i odtwarzanie ułożonych rytmów – praca z elementami z karty nr MUZ5

Przypominamy, co oznaczają kartoniki z obrazkami. Odwracamy żółte kwadraty i pokazujemy, że druga strona może służyć jako pauza.

Polecamy dzieciom ułożyć rytm złożony z ośmiu kwadratów (sześciu ćwierćnut i dwóch pauz) i wybrać sposób jego wykonania (wskazać odpowiednią ikonkę). Można też wykorzystać instrumenty zrobione przez dzieci na poprzedniej lekcji.

Dzieci odtwarzają swoje rytmy po kolei. Rytm solisty powtarza cała klasa. Każdą pauzę zaznaczamy gestem i wypowiadaną cicho sylabą *sza*. Zwracamy uwagę, by rytm był grany w określonym tempie, miarowo.

Wysłuchiwanie i rozpoznawanie głosów zwierząt

Dzieci słuchają kolejnych głosów zwierząt i wskazują odpowiednie fotografie.

8 Naśladowujemy zwierzęta.

Zabawy muzyczno-rytmiczne naśladowujące głosy zwierząt

Materiały: ● nagrania nr PIO5, PIO6, elementy z karty nr MUZ5, utwory nr UTW1.19, UTW1.20

● ■ Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

■ Zabawa słuchowa „Miauczący kotek” (wersja zmieniona)

Znaną zabawę przeprowadzamy w innej wersji – jako *piszcząca myszka, gdacząca kura, gruchający gołąb, kukająca kukutka* itp. Przy każdej zmianie dziecka szukającego odzywa się inne zwierzę.

● ■ Zabawa przy muzyce – praca z utworami nr UTW1.19, UTW1.20

Dzielimy klasę na dwie grupy siedzące naprzeciwko siebie, środek pozostawiamy wolny. Jedna grupa to kurczęta, a druga – krowki. Ustalamy, że gdy dzieci usłyszą muzykę, która pasuje do zwierząt z danej grupy, wychodzą na środek sali i próbują naśladować ich ruchy. **Kiedy następuje zmiana charakteru muzyki – wychodzi następna grupa.** Zmian może być kilka. Na zakończenie zabawy mówimy, kto jest kompozytorem i jak się nazywają utwory, przy których bawili się dzieci.

■ Naśladowanie głosów zwierząt. Śpiewanki improwizowane przez dzieci

Nauczyciel rytmicznie zadaje kolejne pytania z wiersza *Zwierzęce gadanie* Jana Beszczyńskiego – dzieci odpowiadają sylabami, np. *miau, miauu, miauu*, albo *ko, ko, ko*.

W następnej wersji nauczyciel – improwizując – śpiewa pytania, a dzieci improwizują śpiewane odpowiedzi. Można wykorzystać pełną wersję wiersza i zabawić się w chór i solistę (nauczyciela).

Nauczyciel:

*Co mówi bocian, gdy żabkę zjeść chce?
Co mówi żaba, gdy bocianów tłum?
Co mówi kotek, gdy mleczka by chciał?
Co mówi kura, gdy znosi jajko?
Co mówi kogut, gdy budzi się w kurniku?
Co mówi koza, gdy jeść jej się chce?
Co mówi krowa, gdy brak jej tchu?
Co mówi piesek, gdy kość zjeść by chciał?
Co mówi baran, gdy spać mu się chce?
Co mówi ryba, gdy powiedzieć chce?*

Dzieci:

*Kle, kle, kle.
Kum, kum, kum.
Miau, miauu, miauu.
Ko, ko, ko.
Ku-ku-ryku.
Me, me, me.
Mu, mu, mu.
Hau, hau, hau.
Be, be, be.
Nic! Przecież ryby nie mają głosu!*

● ■ Układanie partytur do wypowiedzi zwierząt z wiersza *Zwierzęce gadanie* – praca z elementami z karty nr MUZ5

Czytamy dzieciom fragmenty wiersza *Zwierzęce gadanie*, a dzieci układają partyturę do „wypowiedzi” zwierząt zgodnie z rytmem wiersza.

9 Gramy na instrumentach perkusyjnych.

Przypomnienie sposobu gry na instrumentach perkusyjnych

Materiały: □ instrumenty perkusyjne, partytury (kwadracikowe) do gry na instrumentach perkusyjnych przygotowane przez nauczyciela ● nagrania nr PIO5, PIO6

● ■ Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Prezentacja instrumentów perkusyjnych

Nauczyciel pokazuje podstawowe instrumenty perkusyjne, znane już z przedszkola: tamburyn, bębenek, trójkąt, grzechotka/marakasy. Wspólnie przypominamy, w jaki sposób należy na nich grać, aby wydobywać ładne dźwięki i nie zniszczyć instrumentu.

Słuchowe rozpoznawanie brzmienia instrumentów perkusyjnych

Nauczyciel przygotowuje zestaw instrumentów – trójkąt, bębenek, tamburyn, marakasy. Dzieci siadają tyłem do nauczyciela, słuchają brzmienia kolejnych instrumentów. Kto odgadnie, jaki instrument zagrał, podnosi rękę. Jeśli poda poprawną nazwę – może wybrać instrument i na nim zagrać, a koledzy odgadują, jaki to instrument.

Nauka zespołowej gry (w orkiestrze) na instrumentach perkusyjnych

Na początek nauki gry w orkiestrze ustalamy konkretne zasady:

- Nauczyciel jest dyrygentem i wszyscy muszą starannie wykonywać jego polecenia, aby orkiestra prawidłowo zagrała. Dyrygent za pomocą rąk podaje rytm i tempo oraz wskazuje instrumenty, które mają zagrać. Każde dziecko podczas zabawy z instrumentami musi uważnie obserwować, co robi dyrygent.
- Dzielimy klasę na trzy grupy – tamburyny, marakasy, bębni – i pozwalamy przez chwilę na zapoznanie się z instrumentem i dowolne granie.
- Na sygnał nauczyciela – obie ręce podniesione, dłonie skierowane w stronę dzieci – wszyscy przestają grać.
- Następnie umawiamy się z dziećmi, jak będą pracować z instrumentami – demonstrujemy dłonią (jak przy taktowaniu na dwa) rytm i tempo grania. Każda grupa po kolei wspólnie próbuje zagrać to, co pokazuje nauczyciel.

Gra na instrumentach perkusyjnych zgodnie z podanymi partyturami

Dzieci z poszczególnych grup zapoznają się z rytmem, jaki powinien zagrać ich instrument. Przeliczają dźwięki (żółte kwadraty). Następnie kolejne grupy grają swoje rytmy, np.: tamburyny – 6 dźwięków, marakasy – 8 dźwięków (2 razy po 4) i bębni – 16 dźwięków (2 razy po 8). Wprowadzamy znak – koniec utworu.

Ćwiczenie z instrumentami i grą powtarzamy trzykrotnie, aby każde dziecko mogło zagrać na innym instrumencie i wykorzystać inną partyturę.

10 Gramy na instrumentach perkusyjnych.

Granie na instrumentach perkusyjnych z wykorzystaniem prostych partytur

Materiały: nagranie G. Haendela *Country dance*, klawesy, trójkąty, bębni nagrania nr PIO1, PIO2, karta nr MUZ7

Powitanie piosenką *Kochamy cię, nasza szkoła* – praca z nagraniami nr PIO1, PIO2

Nauczyciel na początku zajęć intonuje piosenkę. Zwrotki mogą śpiewać na przemian dziewczynki i chłopcy.

Ćwiczenia rytmiczne z tekstem *Ślimak, ślimak, pokaż rogi...* Granie partytury z pauzą – praca z kartą nr MUZ7

Uczniowie przeliczają żółte kwadraty (powinni zauważyć, że każdy z nich oznacza jedną sylabę). Dzieci za nauczycielem rytmicznie recytują tekst – powtarzają jak echo kolejne wersy rymowanki i jednocześnie wyklaskują rytm.

Uczniowie mogą także ułożyć rytm rymowanki „Ślimak, ślimak...”, wykorzystując swoje kwadraty do układania rytmów. Rymowankę można też zaśpiewać na melodię gamy C-dur – wznosząco pierwszą linijkę, opadającą – drugą.

Dzieci oglądają partytury w dolnej części strony i ustalają, co może oznaczać przekreślony kwadrat (przedtem oznaczał ciszę/pauzę, zatem i teraz instrument w tym momencie nie będzie grał).

Rozdajemy dzieciom instrumenty i dzieci grają pierwszy rytm. (Nauczyciel pokazuje wcześniej sposób wykonania ćwiczenia). *Na początek w miejscu pauzy dzieci mogą wypowiadać cichutko: ci-sza lub sza-sza.*

Gdy dzieci opanują pierwszy rytm, dzielimy klasę na dwie grupy – jedna gra rytm, a druga – głośno wypowiada rymowaną. Po dwukrotnym powtórzeniu następuje zamiana grup.

Podobnie wykonujemy ćwiczenie z ostatnim rytmem granym na trójkącie. *Jeżeli klasa jest sprawna muzycznie, można wprowadzić 3 grupy – recytatorów, bębenki i trójkąty – każda grupa realizuje swoją partyturę.* Poszczególne partytury można też ułożyć z kartoników.

Granie w klasowej orkiestrze perkusyjnej z wykorzystaniem utworu G. Haendla *Muzyka na wodzie – Country dance*

Country dance jest kompozycją trzyczęściową o budowie A B A. Łatwo już po pierwszym wysłuchaniu rozpoznać poszczególne części. Każda z części A, B ma powtarzające się fragmenty. Łatwo wysłuchać je i dobrać do nich poszczególne instrumenty.

Postępując się metodą aktywnego słuchania muzyki (według Batii Strauss), uczymy dzieci grać w orkiestrze i odpowiednio odczytywać sygnały dyrygenta. Nauczyciel musi wcześniej bardzo dobrze słuchowo poznać utwór, aby prawidłowo wykonać ćwiczenie z dziećmi. Ważne, aby słyszał frazy muzyczne, a dzieci precyzyjnie reagowały na jego dyrygowanie.

Jeśli nie dysponujemy instrumentami, można wykorzystać grzechotki, szarpańce i gazety. Cała instrumentacja może być oparta na ćwierćnutach granych na trzech wybranych instrumentach perkusyjnych, np. trójkątach, bębenkach i klawesach.

Dzieci siadają naprzeciwko nauczyciela w trzech grupach. Każda grupa otrzymuje inny instrument.

Oto przykład przydziału instrumentów:

Część A – Rozpoczynają trójkąty, potem odpowiadają im klawesy. Nauczyciel wskazuje dłonią rytm i grupę instrumentów (szczegółowo melodia układa się we frazy aa bb).

Część B – Grają bębenki na przemian z trójkątami (cc dd).

Część A – Instrumenty grają tak samo jak na początku (aa bb).

Dzieci na pewno będą chciały zagrać na innych instrumentach, więc po kilku próbach powinna nastąpić zamiana.

Granie w orkiestrze to bardzo prosty sposób na uatrakcyjnienie uroczystości, np. spotkania z rodzicami – dzieci bardzo chętnie i szybko uczą się grać w orkiestrze.

11

Maszerujemy z orkiestrą wojskową.

Wprowadzenie taktu. Akcent metryczny w rytmie marsza

Materiały: nagranie – marsz orkiestry wojskowej, instrumenty perkusyjne, w tym bębenek

• nagrania nr PIO3, PIO4, utwór nr UTW1.9

Powitanie *Piosenką o słończku* – praca z nagraniami nr PIO3, PIO4

Piosenki tej dzieci uczyły się w pierwszym tygodniu nauki. Powtarzamy znaną już piosenkę, maszerując po obwodzie koła. Przy refrenie *Słończko nasze...* zmieniamy kierunek marszu.

Słuchanie brzmienia orkiestry wojskowej

Dzieci słuchają nagrania. Rozmawiają o tym, w jakich okolicznościach można usłyszeć taką orkiestrę. *Nauczyciel podpowiada, że orkiestra dęta często towarzyszy paradom wojskowym, obchodom świąt narodowych.*

Wprowadzenie kreski taktowej

Nauczyciel wyjaśnia, że w muzyce rytm mieści się w taktach, które oznaczone są kreskami pionowymi.

Zabawa marszowa przy muzyce Johanna Straussa *Marsz Radetzky'ego* – praca z utworem nr UTW1.9

Ustawiamy dzieci w kilkusobowe rzędy (jak maszerujące wojsko). Jedno dziecko w każdym rzędzie dostaje instrument perkusyjny. W takt muzyki J. Straussa „wojsko” maszeruje, a dzieci z instrumentami grają akcenty na raz. Kiedy muzyka milknie, instrument przejmuje kolejne dziecko w każdym rzędzie. Zabawa toczy się dalej tak długo, aż zagrają wszystkie dzieci.

Prezentując nowy utwór muzyczny, podajemy dzieciom jego pełną nazwę i nazwisko kompozytora.

12

Gramy w rytmie na cztery.

Takt na cztery. Nauka piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju*

Materiały: bębni, talerze nagrania nr PIO5, PIO6, PIO9, karty nr MUZ8, MUZ9

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Wprowadzenie metrum na cztery i ćwiczenia w odczytywaniu rytmów. Realizacja partytury na talerze i bębni – praca z kartą nr MUZ8

Uczniowie przeliczają kwadraty w takcie. Nauczyciel objaśnia, że takty mają swoje oznaczenia – liczby. Kiedy w takcie mieszczą się cztery żółte kwadraty, jest to takt na cztery.

Na tym etapie nauki nie ma potrzeby szczegółowego objaśniania pojęcia *metrum*. Przyjdzie na to czas, gdy dzieci dobrze poznają strukturę różnych taktów.

Dzieci odczytują rymowaną o dzieciole. Nauczyciel improwizuje do niej melodię, którą powtarzają wszystkie dzieci. Następnie uczniowie indywidualnie improwizują swoje śpiewanki do tekstu. Każdą próbuje zaśpiewać cała klasa.

Wprowadzenie talerzy jako kolejnego instrumentu perkusyjnego – praca z kartą nr MUZ8

Nauczyciel prezentuje instrument i sposób grania. *Ważne jest, aby dzieci prawidłowo uderzały w talerze – dźwięk jest wtedy czysty i ładnie się rozchodzi. Nie można go tłumić, np. złym uchwytem czy też uderzeniem bez oderwania talerzy od siebie.*

Dzieci analizują zapis partytury – ustalają rytm i instrumenty, na których mają zagrać. Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy – z bębnami i talerzami. Na znak dyrygenta (nauczyciela) próbują zagrać odpowiedni rytm. Talerzy powinno być dużo mniej niż bębnów.

Słuchowe opanowanie piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju* – praca z nagraniem nr PIO9 i kartą nr MUZ9

Dzieci słuchają piosenki o Mikołaju i rozmawiają o jej treści.

►► Kiedy ma przyjechać Mikołaj? Z czym ma przybyć?

►► Co ma przywieźć i dla kogo? Do czego dzieci zapraszają Mikołaja?

Następnie dzieci ponownie słuchają piosenki i włączają się w refrenie (nauczyciel gra, śpiewa lub odtwarza nagranie po wersie, a dzieci jak echo powtarzają).

Podczas nucenia kolejny raz uczniowie według własnych pomysłów pokazują treść piosenki – zasypianie drzew, wiatr, worek Mikołaja itp.

13 Gramy w rytmie na dwa.

Poznanie taktu na dwa. Zabawy z piosenką *Przyjedź do nas, Mikołaju*

Materiały: drobne zabawki, worek na zabawki, czapka Mikołaja, instrumenty perkusyjne

 nagrania nr PIO5, PIO6, PIO9, PIO10, karty nr MUZ9, MUZ10

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Ćwiczenia wokalne – wzbogacanie skali głosowej i dykcji dzieci

Nauczyciel śpiewa słowa *Mamo moja miła* na dźwięku *do*. Dzieci powtarzają. Nauczyciel śpiewa te same słowa na kolejnym dźwięku gamy C-dur, dzieci jak echo powtarzają. Na następnym dźwięku już tylko zaczyna, a dzieci włączają się w śpiew.

Zabawa z piosenką *Przyjedź do nas, Mikołaju* – praca z nagraniami nr PIO9, PIO10 i kartą nr MUZ9

Dzieci przypominają słowa piosenki, wypowiadają tekst rytmicznie i klaszczą do taktu (puls ćwierćnotowy). Następnie razem z nagraniem śpiewają piosenkę.

Do zabawy z piosenką dzieci siadają w kręgu na dywanie. Nauczyciel wcześniej przygotowuje czapkę Mikołaja oraz worek, a w nim od 6 do 12 zabawek: pluszaki, autko, lalka, piłeczka, książka itp. Wybrane dziecko zakłada czapkę i wchodzi z workiem do kręgu. Wędruje dookoła, podczas gdy klasa śpiewa pierwszą zwrotkę piosenki. W refrenie wyciąga z worka zabawki i układa na dywanie. Dzieci śpiewają i obserwują zabawki, starając się je wszystkie zapamiętać. Po skończonej piosence dziecko szybko chowa zabawki z powrotem do worka. Następnie dzieci wyliczają zabawki, które ułożył „Mikołaj”. Zabawę można powtórzyć, zwiększając liczbę zabawek.

Wprowadzenie taktu na dwa i znaku powtórzenia – praca z kartą nr MUZ10

Dzieci wypowiadają rytmicznie nazwy pór roku. Analizują zapis partytury. Przeliczają kwadraty w takcie i ustalają, że jest to metrum na dwa.

Zwracamy uwagę, że na końcu nie ma kreski taktowej, tylko znak powtórzenia.

Granie w takcie na dwa – praca z kartą nr MUZ10

Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy – pory roku – i przydziela im instrumenty (wiosna – trójkąty, lato – tamburyny, jesień – marakasy, zima – bębenki). Następnie nauczyciel wskazuje kolejne grupy – pory roku, które grają i wypowiadają rytmicznie nazwę.

Powtórzenie piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju* – praca z nagraniami nr PIO9, PIO10

Chętni soliści śpiewają zwrotki, a refren – raz chłopcy, raz dziewczynki.

Gdy klasa jest muzykalna, można zapytać, jakie jest metrum piosenki, i nauczyć taktowania dłońmi na dwa według schematu:

14 Piosenka na święta w rytmie na dwa.

Dźwięk dłuższy i krótszy. Nauka piosenki *Nie miały aniołki*

Materiały: nagranie z ćwierćnot i ósemek, instrumenty perkusyjne nagrania nr PIO13, PIO14, karty nr MUZ11, MUZ12, MUZ13

Słuchowe opanowanie piosenki *Nie miały aniołki* – praca z nagraniami nr PIO13, PIO14 i kartą nr MUZ11

Dzieci wysłuchują piosenki. Rozmawiają o jej treści.

►► Jaką historię opowiada piosenka? Jak poradziły sobie aniołki ze zdobyciem choinki?

►► Czym przystroili drzewko? Co mogło się wydarzyć później?

Przy powtórным wysłuchaniu próbują nucić refren – *Ho, ho, ho...*

Nauczyciel śpiewa lub odtwarza fragmenty piosenki, a dzieci jak echo powtarzają za nim najpierw melodię, a potem melodię i tekst.

● ■ Dźwięk dłuższy i krótszy – praca z kartą nr MUZ12

Dzieci, pamiętając rytm piosenki, ustalają, że małe aniołki śpiewają szybciej, a duże – wolniej. Próbuje następnie tataizacją (za pomocą sylab *ta* i *ti*) wypowiedzieć rytm – *ti ti ti ti ta ta*. Analizujemy wspólnie z dziećmi takty – ustalamy, że prostokąt oznacza dźwięk krótszy. Uczniowie przeliczają, ile jest prostokątów w takcie na dwa.

Powinni zauważyć, że dwa prostokąty zajmują tyle miejsca w takcie, co jeden kwadrat.

Na tym etapie nie należy jeszcze wprowadzać nazw wartości rytmicznych – ćwierćnut i ósemek. Najważniejsze jest ich słuchowe rozróżnianie.

● ■ Układanie rytmów z dźwiękami dłuższymi i krótszymi – praca z kartą nr MUZ13

Dzieci wycinają nowe kartoniki z dwoma prostokątami na każdym (uwaga – materiał jest dwustronny). Układają rytm pierwszego zdania piosenki (*Nie miały aniołki choinki na święta*) albo dowolny rytm i odtwarzają go tataizacją. Potem mogą układać swoje własne rytmy. Karteczki należy zachować, przydadzą się też na późniejszych zajęciach.

📁 ■ Zabawa ruchowa przy muzyce z dźwiękami dłuższymi i krótszymi

Nauczyciel odtwarza nagranie złożone z dźwięków dłuższych i krótszych. Dzieci – improwizując ruch – próbują naśladować słuchany rytm.

Przy kolejnym odtwarzaniu rytmów nauczyciel poleca, aby przy dłuższych dźwiękach maszerowały, a przy krótszych – biegały. [Zwracamy uwagę na długość kroku, która powinna odpowiadać długości dźwięku.](#)

● ■ Śpiewanie piosenki *Nie miały aniołki* – praca z nagraniami nr PIO13, PIO14

15 ■ Głośno, cicho. Zegarowa muzyka.

■ Wprowadzenie oznaczeń dynamiki – piano, forte. Zabawa z piosenką *Zegary*

Materiały: 📁 nagrania dźwięków zegarów, nagranie: piano i forte, różne zegary ● nagrania nr PIO13, PIO14, PIO15, PIO16, karta nr MUZ14

● ■ Ćwiczenia wokalne z piosenką *Nie miały aniołki* – praca z nagraniami nr PIO13, PIO14

Nauczyciel poleca dzieciom, aby śpiewając piosenkę o aniołkach, za każdym razem śpiewały w refrenie inne sylaby z głoską *h*: *ha, ha, ha / hi, hi, hi / he, he, he / hu, hu, hu* itp. Następnie uczniowie rozmawiają, o tym, czy i jak zmian słów w refrenie zmieniła piosenkę.

►► Co powoduje taki właśnie refren? [Nadaje żartobliwego charakteru całej piosence. Podkreśla jej radosny charakter.](#)

📁 ■ Rozmowa na temat głośnych i cichych dźwięków. Zabawa rytmiczno-ruchowa z wykorzystaniem muzyki cichej i głośnej

Dzieci podają przykłady głośnych i cichych dźwięków z najbliższego otoczenia, np. głośny jest dzwonek na przerwę, cicho kapie woda z kranu, głośno trąbi samochód, cicho szeleści papier itp. Nauczyciel objaśnia, że muzyka również może być głośna lub cicha. Następnie wspólnie ustalają, jak będą reagować na głośną i cichą muzykę, np. przy cichej będą poruszać się na palcach, a przy głośnej – chodzić i tupać. Nauczyciel odtwarza nagranie, a dzieci poruszają się w ustalony sposób.

[Przy kolejnym powtórzeniu zabawy dzieci lub nauczyciel proponują inny sposób poruszania się.](#)

📁 ■ Słuchowe rozpoznawanie dźwięków głośnych i cichych

Podsumowując zabawę ruchową, nauczyciel wprowadza muzyczne nazwy: *piano* i *forte*.

Dzieci oglądają zegary zgromadzone w klasie (np. budzik, zegarek na rękę, zegar ścienny itp., według możliwości nauczyciela). Próbuje stwierdzić, który z nich będzie cichy, a który – głośny. Następnie nauczyciel odtwarza nagranie dźwięków, jakie wydają różne zegary. Dzieci próbują stwierdzić, który dźwięk pasuje do którego zegara.

● ■ **Słuchanie piosenki *Zegary* – praca z nagraniami nr PIO15, PIO16 i kartą nr MUZ14**

Uczniowie słuchają piosenki, a następnie rozmawiają o jej treści.

Nauczyciel objaśnia mało znane słowa: zegarmistrz, zegar z kurantem, zegar z kukutką.

Muzykalne dzieci próbują określić metrum piosenki – na dwa. Przy ponownym odtworzeniu utworu dzieci nucą refren.

● ■ **Zabawa z piosenką *Zegary* – praca z nagraniami nr PIO15, PIO16 i kartą nr MUZ15**

Każde dziecko bierze do ręki dwie kredki. Maszerując w kole do melodii zwrotki, dzieci wystukują kredką o kredkę rytm na raz, ale za każdym razem inaczej: przed sobą, nad głową, z prawej strony itp. *Naśladują w tym nauczyciela, który bawi się razem z dziećmi.*

W refrenie kucają twarzami do środka koła i wystukują rytm do słów: *cyk, cyk, cyk* kredkami o podłogę, a przy słowach: *bim, bam, bom* śpiewają z wokalistą.

Podczas kolejnych zwrotek – zabawa przebiega tak samo.

16 ■ Co mieszka w takcie?

■ Coraz głośniej, coraz ciszej. Nauka *Piosenki dla babci*

Materiały: nagranie: *crescendo* i *diminuendo*, bębenek i inne instrumenty perkusyjne ● nagrania nr PIO17, PIO18, karta nr MUZ15

● ■ **Słuchowe opanowanie *Piosenki dla babci* – praca z nagraniami nr PIO17, PIO18 i kartą nr MUZ15**

Na powitanie nauczyciel prezentuje *Piosenkę dla babci*. Uczniowie rozmawiają o treści piosenki. Dzieci z pomocą nauczyciela wyjaśniają wyrażenia: *jak zegarek będzie szło, babcia (...) otwiera bajkom drzwi*. Nauczyciel rytmizuje tekst piosenki po dwa takty, dzieci jak echo powtarzają.

Należy szczególnie dokładnie realizować rytm pierwszego i drugiego taktu (podobnie piątego i szóstego), aby podkreślić skoczność występującą w tych fragmentach piosenki.

● ■ **Dynamika – coraz głośniej, coraz ciszej – na bazie tekstu *Piosenki dla babci* – praca z nagraniami nr PIO17, PIO18 i kartą nr MUZ15**

Podczas uczenia się tekstu piosenki na pamięć dzieci poznają kolejne elementy dynamiki – *crescendo*, czyli coraz głośniej, i *diminuendo*, czyli coraz ciszej. Nauczyciel powtarza fragmenty tekstu piosenki, stosując różną dynamikę. Najpierw znaną już – *piano* i *forte*, a następnie coraz głośniej, coraz ciszej. Dzieci powtarzają, naśladując nauczyciela.

 ■ **Słuchanie nagrania ze zmienną dynamiką (*crescendo* i *diminuendo*)**

● ■ **Zabawa „Dziadkowie i wnuczęta” do *Piosenki dla babci* – praca z nagraniami nr PIO17, PIO18**

Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy – wnucząt i dziadków. Wszyscy stają na obwodzie koła. Nauczyciel ustala z dziećmi, że „dziadkowie” poruszają się spokojnie, w rytmie znanym już z żółtych kwadratów, a „wnuczęta” żywiej, w rytmie z prostokątów. Można wyjaśnić, że na jeden krok „babci” lub „dziadka” „wnuczek” lub „wnuczka” robi dwa kroki. *Aby dzieci osłuchały się z rytmem, najpierw nauczyciel gra na bębnieku na przemian rytm dla „dziadków” i rytm dla „wnucząt”.*

Kiedy dzieci będące „dziadkami” usłyszą swój rytm, wychodzą na środek i chodzą zgodnie z granymi dźwiękami, a kiedy zabrzmi żywszy rytm – „dziadkowie” stają na obwodzie koła, a „wnuczęta” biegają.

Kiedy już dzieci osłuchają się z rytмами i potrafią je dokładnie odtwarzać ruchem, zabawa może być przeprowadzona z piosenką. Nauczyciel ustala z dziećmi, w którym momencie piosenki na środek wychodzą „wnuczęta”, a w którym – „dziadkowie”.

Na przykład w pierwszej zwrotce poruszają się „dziadkowie” – a „wnuki” stoją na obwodzie koła i śpiewają, w drugiej – „wnuki” się poruszają, a „dziadkowie” śpiewają, w trzeciej – wszyscy poruszają się jednocześnie – zgodnie ze swoim rytmem.

Najtrudniejsza wersja zabawy jest wtedy, gdy dzieci poruszają się w parach – „wnuczę” i „dziadek” lub „babcia”.

Podczas zabawy należy pamiętać o zmianie grup.

● ■ Powtórzenie *Piosenki dla babci* – praca z nagraniami nr PIO17, PIO18

W każdej zwrotce początek może śpiewać grupa, środek solista, a powtórzenie na końcu zwrotki – znowu grupa.

17 ■ Co mieszka w takcie?

■ Wartości rytmiczne w takcie

■ Materiały: ● nagrania nr PIO17, PIO18, karta nr MUZ16

● ■ Przypomnienie *Piosenki dla babci* – praca z nagraniami nr PIO17, PIO18

Dzieci na powitanie śpiewają piosenkę z ostatniej lekcji na sylabie *la* (*lo*, *li*, *le*).

Każdą zwrotkę można śpiewać na innej sylabie.

● ■ Rytmizacja zimowych tekstów – praca z kartą nr MUZ16

Dzieci rytmizują podane rytmy tataizacją. Wybrane dzieci odczytują kolejne rymowanki. Uczniowie starają się dobrać rytm do wierszyka – prowadzą linie od tekstu do partytury.

● ■ Ćwiczenie manipulacyjne – improwizacja zimowych tekstów – praca z elementami z kart nr MUZ5 i MUZ13

Dzieci wymyślają własne zimowe teksty i próbują układać do nich rytmy.

Każde dziecko prezentuje swój pomysł, a wszyscy powtarzają tekst i rytm.

18 ■ Jak muzycy zapisują rytm?

■ Wprowadzenie zapisu nutowego. Improwizacja ruchowa do fragmentów *Zimy* A. Vivaldiego

■ Materiały: □ wstążki z krepiny – po jednej dla każdego dziecka ● utwory nr UTW1.2, UTW1.3

■ Wprowadzenie ćwierćnuty i znaku pauzy ćwierćnutowej oraz metrum 4/4

Nauczyciel objaśnia, że muzycy nie wykorzystują w zapisywaniu kompozycji kwadratów i prostokątów, ale nuty. Dźwięk dłuższy, czyli żółty kwadrat, to ćwierćnuta. Pauzę, która trwa tyle, ile ćwierćnuta, nazywamy pauzą ćwierćnutową. W takcie na cztery mieszczą się cztery ćwierćnuty, więc muzycy zapisują go jako metrum 4/4.

● □ ■ Improwizacja ruchowa do fragmentów utworu Antonia Vivaldiego *Zima* (cz. 1 i cz. 2) – praca z utworami nr UTW1.2, UTW1.3

Dzieci słuchają fragmentów utworu *Zima*. Próbuje określić nastrój obu części utworu i wymyślić, o czym mogą opowiadać. Nauczyciel podaje nazwisko kompozytora i tytuł utworu. Następnie dzieli klasę na dwie grupy. Rozdaje dzieciom wstążki z białej i niebieskiej bibuły krepiny i poleca, aby wymyśliły taniec – improwizację ruchową do muzyki Vivaldiego, każda grupa do innego fragmentu.

19 Jak muzycy zapisują rytm?

Wprowadzenie zapisu nutowego (cd.). Układanie i odtwarzanie rytmów

Materiały: nagranie z ćwierćnut i ósemek, trójkąty, marakasy, bębenki nagrania nr PIO5, PIO6, PIO15, PIO16, karta nr MUZ17

-   **Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6**

-   **Poruszanie się do dźwięków dłuższych i krótszych**

Dzieci wystuchują nagrania złożonego z melodii opartej na dźwiękach wolnych – ćwierćnutach (do chodzenia) oraz na dźwiękach szybkich – ósemkach (do biegania). Kiedy brzmi muzyka do chodzenia, jej rytm klaszczą dziewczynki, a kiedy muzyka do biegania, rytm wyklaskują chłopcy. Przy ponownym odtworzeniu nagrania, kiedy słychać ósemki – chłopcy wychodzą na środek i biegają, a kiedy słychać ćwierćnuty – spacerują dziewczynki. [Zabawę można powtórzyć ze zmienionymi rolami.](#)

-    **Powtórzenie piosenki *Zegary* – praca z nagraniami nr PIO15, PIO16**

Dzieci przypominają piosenkę *Zegary*. Nauczyciel dzieli klasę na 3 grupy. Każda grupa dostaje instrumenty: pierwsza – trójkąty, druga – marakasy, trzecia – bębenki. Podczas śpiewania piosenki w zwrotkach na raz grają marakasy. W refrenach przy słowach *cyk, cyk, cyk* – grają trójkąty, a *bim, bam, bom* – bębenki. [Należy tyle razy powtórzyć piosenkę, aby każde dziecko zagrało na każdym instrumencie.](#)

- **Wprowadzenie ósemki**

Dzieci przypominają, jak nazywa się dźwięk dłuższy (ćwierćnuta). Nauczyciel wprowadza pojęcie ósemki jako dźwięku krótszego.

-   **Analiza zapisu nutowego złożonego z ćwierćnut i ósemek – praca z kartą nr MUZ17**

Dzieci wystukują rytm otówkiem o ławkę. Analizują zapis ósemek i ich zależność od ćwierćnut – jedną ćwierćnutę można zastąpić dwiema ósemkami.

20 Odczytujemy i zapisujemy rytmy.

Puzon i inne instrumenty dęte

Materiały: nagrania brzmienia instrumentów: trąbka, flet prosty, fletnia Pana, flet poprzeczny, puzon, fotografie instrumentów dętych i karteczki z ich nazwami, nagranie dowolnego utworu do improwizacji

- **Zapisywanie rytmu rymowanki o raku**

Dzieci rytmizują znany wierszyk o raku, jednocześnie klaszcząc. Następnie rysują otówkiem odpowiednie nuty.

-   **Słuchanie brzmienia instrumentów dętych**

Nauczyciel odtwarza brzmienie instrumentów dętych: puzon, flet poprzeczny, fletnia Pana, trąbka, flet prosty. Pokazuje, w jaki sposób muzycy grają na poszczególnych instrumentach, a dzieci słuchając, naśladują (flet poprzeczny – dłonie z boku twarzy na wysokości uszu, flet prosty – dłonie na wysokości klatki piersiowej, puzon – ręce na wysokości twarzy, naśladują ruch wyciągania i skracania suwaka instrumentu, trąbka – dłonie na wysokości twarzy, palce naśladują ruch na wentylach, fletnia Pana – jak na prostych ustnych organkach). Na zakończenie ćwiczenia dzieci dopasowują nazwy instrumentów do fotografii.

-   **Improwizacja ruchowa do wybranego utworu**

Dzieci improwizują taniec. Najlepiej podzielić klasę na dwie grupy: kiedy jedna improwizuje ruch, druga obserwuje kolegów.

21 Wizyta w operze – głosy ludzkie, bas i sopran

Materiały: chusteczka lub pluszowe zwierzątko, fotografie: przedstawienie operowe, solista, solistka, duet, balet, chór, orkiestra nagrania nr PIO1, PIO2, utwór nr UTW1.11

-   **Powitanie piosenką *Kochamy cię, nasza szkoła* – praca z nagraniami nr PIO1, PIO2**
Nauczyciel intonuje piosenkę, zapraszając dzieci do kręgu i zabawy z muzyką. Dzieci maszerują i śpiewają. W refrenie zatrzymują się, zwracają się twarzami do środka koła, śpiewają i wyklaskują rytm (po pierwszej zwrotce – dziewczynki, po drugiej – chłopcy, a po trzeciej – wszyscy razem).

-   **Zabawa ruchowa „Chodzi lisiek”**
Dzieci bawią się w znaną zabawę. Siedząc ciasno w kręgu, recytują rytmicznie rymowaną. Jedno dziecko chodzi po zewnętrznej stronie koła z chusteczką lub innym rekwizytem (np. pluszakiem). Na końcu recytacji dotyka chustką/pluszakiem wybranego dziecka, które wstaje i goni „liska”. „Lisek” ucieka dookoła kręgu, starając się zająć miejsce dotkniętego dziecka.

-   **Wizyta w operze**
Dzieci oglądają fotografie i słuchają objaśnień nauczyciela. Odszukują na fotografii odpowiednie elementy sceny operowej i wskazują artystów operowych.

-   **Słuchanie Arii *Skołuby (Ten zegar stary...)* z III aktu opery *Straszny dwór* Stanisława Moniuszki – praca z utworem nr UTW1.11**
Nauczyciel odtwarza nagranie arii (wcześniej podaje jej tytuł i kompozytora). Wyjaśnia, co to jest aria i kurant i wyjaśnia, że solista śpiewał arię basem – najniższym głosem.

22 Muzyczne pytania i odpowiedzi – duety klasowe.

Nauka piosenki *Z jajkiem i zającem*

Materiały: kukietki – królowna i królówicz lub dziewczynka i chłopiec, wilk, Czerwony Kapturek, Kot w butach, czarnoksiężnik, parawan/teatrzyk lub zaimprovizowana z dwóch ławek i tkaniny scenka, bębnek, trójkąt nagrania nr PIO21, PIO22, karta nr MUZ18

-   **Muzyczne pytania i odpowiedzi w duetach – ćwiczenia wokalne-dykcyjne**
Dzieci dobierają się w pary i improwizują pytania i odpowiedzi, wcielając się w różne postacie z bajek, np. królowna i królówicz, Jaś i Małgosia, wilk i Czerwony Kapturek, Kot w butach i czarnoksiężnik itp. Następnie artyści schowani za sceną lub ławkami prezentują swoje pomysły kolegom z wykorzystaniem kukietek. Nauczyciel na trójkącie podaje puls do rytmizacji. Grać może również wybrane dziecko.

-   **Nauka piosenki *Z jajkiem i zającem* – praca z nagraniami nr PIO21, PIO22**
Uczniowie najpierw słuchają piosenki, a potem rozmawiają o jej treści i zwyczajach wielkanocnych (prezentach od „zajaczka”, śmigusie-dyngusie, pisankach).
Następnie nucą melodię refrenu wraz z nagraniem. Podczas powtórnego słuchania piosenki naśladują ruchem treść: zwrotek dziewczynki (skoki zająca, przykucnięcie za płotkiem, wyskok, skradanie się, zostawianie prezentów), a chłopcy (marsz, skradanie się, „lanie wodą”). Refren próbują śpiewać wszyscy.
Uczniowie powtarzają za nauczycielem kolejne fragmenty tekstu, a następnie śpiewają kolejne fragmenty piosenki.

Muzyczne pytania i odpowiedzi. Rytmizowanie pytań i odpowiedzi zgodnie z podanym rytmem – praca z kartą nr MUZ18

Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy. Jedna zadaje rytmiczne pytania, a druga odpowiada zgodnie z podanym rytmem. Podczas rytmizacji nauczyciel może wystukiwać puls na bębnie. Przy zmianie grup – puls może grać wybrane dziecko.

Dzieci mogą również same improwizować rytm (albo rytm i melodię) muzycznych pytań i odpowiedzi.

23

Muzyka ilustracyjna.

Ilustracje muzyczne i zabawy ruchowe

Materiały: bębny, trójkąty, tamburyny, krótkie paski z kolorowej krepiny, pasy grubego kartonu, bloki rysunkowe, kredki, pastele nagrania nr PIO21, PIO22, utwory nr UTW1.19, UTW1.20

Powtórzenie piosenki *Z jajkiem i zającem*. Melorecytacja tekstu, śpiewanie i granie – praca z nagraniami nr PIO21, PIO22

Wspólnie z dziećmi rytmizujemy tekst, przypominając rytm i słowa. Przy powtórnym odtworzeniu piosenki dzieci śpiewają ją i klaszczą w refrenie.

Przed kolejnym wykonaniem piosenki dzielimy klasę na trzy grupy i przydzielamy im instrumenty perkusyjne: bębny, trójkąty, tamburyny. Od słów: „Skacze drogą...” do „i już w ogródku” grają na raz bębny, następnie dwa wersy – trójkąty grają ćwierćnoty, a refren na raz – tamburyny.

Zabawa przy muzyce – praca z utworami nr UTW1.19, UTW1.20

Dzielimy klasę na dwie grupy siedzące naprzeciwko siebie, środek pozostawiamy wolny. Jedna grupa będzie improwizować ruch do pierwszego utworu, a druga – do drugiego. Dla pierwszej grupy przygotowujemy krótkie paski kolorowej krepiny, a dla drugiej – pasy grubego kartonu (np. wycięte z kartonowych pudeł) o wymiarach około 20 cm × 50 cm. Każda grupa po kolei improwizuje taniec do swojego utworu z wykorzystaniem rekwizytów. Druga grupa w tym czasie przygląda się kolegom. Każdego utworu występuje się dwa razy – grupa zamienia się rolami.

[Na zakończenie zabawy przypominamy, kto jest kompozytorem i jak nazywają się utwory, przy których bawili się dzieci.](#)

Ilustrowanie swoich muzycznych wrażeń – praca z utworami nr UTW1.19, UTW1.20

Dzieci składają kartkę A4 na połowę (wzdłuż krótszego boku) i na tak powstałych dwóch częściach rysują pastelami obrazki przedstawiające wyobrażenia o wysłuchanych utworach. Nauczyciel zwraca uwagę na kontrast między utworami oraz ich odmienny charakter i nastrój. Dzieci pracują, słuchając po raz kolejny nagrań.

Nauczyciel urządza wystawę, wieszając rysunki w różnych miejscach – dzieci wędrują i oglądają prace kolegów. Towarzyszy temu cicha muzyka Musorgskiego w tle. Zwracamy uwagę, aby dzieci zachowywały się jak na prawdziwej wystawie i rzeczywistym koncercie – w ciszy i skupieniu słuchały muzyki i oglądały prace.

[Jeśli to możliwe, wykorzystujemy też fragment *Promenady* z tego samego cyklu.](#)

Na zakończenie uczniowie dzielą się swoimi wrażeniami z oglądanych prac.

Muzyczne obrazki z wystawy

Nauczyciel rozmawia z uczniami o wysłuchanych utworach, ich nastroju i charakterze. Dzieci oglądają obrazki i oceniają trafność oddania klimatu utworów. Porównują ze swoimi pracami.

Gramy z nut.

Odtwarzanie rytmów na instrumentach perkusyjnych

Materiały: nagrania rytmów z wykorzystaniem instrumentów (werbel, marakasy, trójkąt, tamburyn, talerze, dzwonki), bębenek, marakasy, trójkąt, tamburyn
 nagrania nr PIO21, PIO22, karta nr MUZ19

-   **Powitanie piosenką *Z jajkiem i zającem*. Ćwiczenie wokalne – praca z nagraniami nr PIO21, PIO22**
 Dzieci śpiewają piosenkę jako ćwiczenie wokalne: pierwszą zwrotkę – na sylabie *la*, refren – *ma*, drugą zwrotkę – *lo*, a refren po niej – *mo*. Nauczyciel zwraca uwagę, aby dzieci prawidłowo artykułowały głoski *a* i *o*.

-   **Słuchowe rozpoznawanie rytmów i grających je instrumentów**
 Nauczyciel przygotowuje zestaw instrumentów perkusyjnych. Następnie odtwarza nagranie rytmów. Dzieci nazywają instrumenty i próbują wyklaskiwać rytmy. Na zakończenie wybrane dzieci odtwarzają każdy z rytmów na odpowiednich instrumentach.

-   **Zabawa w echo rytmiczne**
 Dzieci stają w rozrypcie, nieruchomo. Słuchają i obserwują nauczyciela, który gra prosty rytm na bębnie. Kiedy skończy, dzieci odtwarzają wysłuchany rytm w wymyślony przez siebie sposób – uderzając dłońmi o uda, stukając o podłogę, skacząc wolno lub szybko, klaszcząc nad głową, krokami długimi i krótkimi itp.

-    **Zabawa „Wysłuchaj i powtórz” – praca z kartą nr MUZ19**
 Nauczyciel dzieli klasę na grupy liczące trzech, czterech uczniów. Każda grupa wybiera sobie miejsce w klasie tak, aby pozostałe zespoły nie mogły widzieć, co się u nich dzieje. Grupy mają do dyspozycji instrumenty perkusyjne i kartoniki z nutami do układania rytmu. Każda grupa układa prosty rytm. Nauczyciel sprawdza poprawność. Potem członkowie grupy uczą się wspólnie grać swój rytm na instrumentach perkusyjnych.
 Na zakończenie grupy prezentują swoje rytmy na instrumentach perkusyjnych. Pozostałe zespoły powtarzają usłyszany rytm, klaszcząc lub grając na instrumencie perkusyjnym. *Jeśli dzieci są muzykalne, mogą na zakończenie układać z kartoników rytmy kolegów.*

-    **Pożegnanie piosenką *Z jajkiem i zającem* – praca z nagraniami nr PIO21, PIO22**
 Nauczyciel wystukuje na bębnie początkowy rytm piosenki. Dzieci starają się odgadnąć, o jaką piosenkę chodzi. Następnie wszyscy śpiewają piosenkę: pierwszą zwrotkę – dziewczynki, refren – wszyscy, drugą zwrotkę – chłopcy, refren – wszyscy.

Dźwięk wyższy i niższy.

Nauka piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna*

Materiały: trójkąty, dwie szklanki wypełnione wodą – w jednej woda stanowi 1/4 objętości szklanki, a w drugiej – połowę (dostrojone do tercji e-g) nagrania nr PIO5, PIO6, PIO23, PIO24, utwór nr UTW1.5, karta nr MUZ20

-   **Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6**

-   **Zabawa rytmiczno-ruchowa „Sięgnij jak najwyżej”**
 Nauczyciel gra rytm ósemek na trójkącie, dzieci biegają. Kiedy gra cichnie, uczniowie wspinają się wysoko na palce, jakby chciały dosięgnąć słońca.

Swobodne rozmowy na temat wiosny i zjawisk obserwowanych w przyrodzie

Nauczyciel rozmawia z dziećmi o zjawiskach obserwowanych w przyrodzie wiosną – wydłużają się dni, kwitną kwiaty, przylatują ptaki, zakładają gniazda i śpiewają.

Zabawa ruchowa przy melodii piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna* – praca z nagraniami nr PIO23, PIO24 i kartą nr MUZ20

Nauczyciel umawia się z dziećmi, co będą robiły, gdy usłyszą słowa: *dzień, kwiaty, ptaki*, np.

Dzień – stają, wyciągają ręce do góry i kręcą dłońmi.

Kwiaty – kucają, kulą głowę i wolno podnoszą się aż do wyprostu, naśladując wzrost kwiatu.

Ptaki – biegają na palcach, machając rękami jak skrzydłami.

Nauczyciel odtwarza nagranie instrumentalne piosenki, dzieci wędrują w jej rytm po sali. Kiedy muzyka cichnie, nauczyciel wypowiada wybrane hasło (*kwiaty/ptaki/dzień*), a dzieci wykonują ustalone wcześniej czynności. Zabawa trwa tak długo, aż cała piosenka zostanie odtworzona przynajmniej dwa razy. W ten sposób dzieci osłuchają się wstępnie z jej melodią.

Nauka piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna* – praca z nagraniami nr PIO23, PIO24 i kartą nr MUZ20

Dzieci słuchają wokalne wersji piosenki o wiosnie. Powtarzają rytmicznie słowa wers po wersie, naśladując nauczyciela. Następnie nucą melodię z solistą. Próbuje śpiewać refren. *Zwracamy uwagę na rytm i poprawne wypowiedzianie słów: Piękne kwiaty sieje w lesie, kosz zieleni z sobą niesie, W górze nam skowronek śpiewa...*

Instrument ze szklanek

Nauczyciel prezentuje instrument ze szklanek przygotowany wcześniej. Zanim zacznie na nim grać, zachęca dzieci do stawiania hipotez – która szklanka zagra dźwięk wyższy, a która – niższy? Następnie dzieci wystuchują dźwięków odtwarzanych np. pałeczką do gry na trójkącie. Formułują wniosek: dźwięki wyższe wydaje szklanka, w której jest mniej wody, a niższe ta, w której jest jej więcej. Na koniec uczniowie śpiewają dźwięki, które gra nauczyciel. *Najlepiej wybrać wysokie szklanki z cienkiego szkła.*

Słuchanie polskiego hymnu narodowego – praca z utworem nr UTW1.5

Proponujemy, by na początku maja, kiedy wypadają święta narodowe, dzieci słuchały polskiego hymnu narodowego i próbowały go śpiewać z wokalistami. Uczymy właściwego zachowania podczas słuchania hymnu.

26 Rozpoznawanie dźwięków wyższych i niższych.

Instrumenty strunowe

Materiały: nagrania brzmienia instrumentów strunowych (fortepian, skrzypce, gitara, harfa), balonik dla każdego dziecka, dowolny instrument, na którym można zagrać dźwięki wysokie i niskie (dzwonki, flet prosty, pianino itp.), trójkąty, klawesy, bębniaki, fotografie różnych instrumentów strunowych

 nagrania nr PIO23, PIO24

Śpiewanie piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna* – praca z nagraniami nr PIO23, PIO24

Rozpoczynając zajęcia, nauczyciel śpiewa piosenkę, a uczniowie po kolei, po dwoje lub troje, na znak nauczyciela włączają się do zespołu. W kolejnym wykonaniu piosenki zwrotki śpiewają soliści, a pozostałe dzieci – mormorando jako akompaniament; refren śpiewają wszyscy.

Rozpoznawanie dźwięków wysokich i niskich (zabawa z balonikami)

Dzieci stoją w rozсыпce. Każde otrzymuje balonik. Nauczyciel gra na dzwoneczkach (lub flecie prostym bądź dowolnym instrumencie klawiszowym) dźwięki wysokie lub niskie. Kiedy brzmią dźwięki wysokie, dzieci podrzucają baloniki do góry i starają się je utrzymać jak najwyżej w powietrzu, a kiedy muzyka zmienia się i słychać dźwięki niskie – toczą baloniki po podłodze.

Instrumenty strunowe

Dzieci oglądają fotografie przedstawiające instrumenty strunowe. Nauczyciel wyjaśnia, w jaki sposób wydobywa się dźwięki z poszczególnych instrumentów. Skrzypce – przez pocieranie smyczkiem o struny, gitara i harfa – przez szarpanie strun palcami, fortepian – w struny ukryte w dużej skrzyni uderzają specjalne młoteczki uruchamiane naciskaniem klawiszy.

Wyjaśniamy dzieciom, że prawie każdy z tych instrumentów jest inny, ale wszystkie mają struny. Na podobnej zasadzie gramy na szarpańcu – to też jest instrument strunowy.

Wykonanie piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna* z akompaniamentem perkusyjnym – praca z nagraniami nr PIO23, PIO24

Dzieci w grupach dostają instrumenty perkusyjne – klawesy, trójkąty, bębni. Śpiewają i grają (nauczyciel dyryguje) w następujący sposób:

Przygrywka – cisza.

Pierwsza zwrotka – puls na bębenkach, po frazach (w pauzach) trójkąty grają rytm: dwie ósemki, ćwierćnuta.

Refren – podobnie jak zwrotka pierwsza – trójkąty grają rytm: dwie ósemki, ćwierćnuta.

Druga zwrotka – puls na klawesach, pauzy wypełniają trójkąty.

Refren – podobnie jak zwrotka druga.

Rytm trójkątów jest podobny do rytmu z nagrania.

Nauczyciel może również dobrać akompaniament i instrumenty wg własnego uznania.

27

Dźwięki i rytmy.

*Instrumentacja utworu Johanna Straussa. Poznanie piosenki *Nasze polskie A B C*.*

Dźwięki sol i mi

Materiały: zestaw instrumentów perkusyjnych: talerze, trójkąty, bębni, marakasy, klawesy, tamburyny, wybrany zapis nutowy (dźwięki mi i sol), dzwonki nagrania nr PIO27, PIO28, karta nr MUZ21, utwór nr UTW1.9

Zabawa muzyczna do utworu Johanna Straussa *Marsz Radetzky'ego* – praca z utworem nr UTW1.9

Utwór ma następującą budowę:

Część 1 – A B A

Część 2 – C C D C D C

Część 3 – A B A

Nauczyciel dzieli klasę na kilka grup liczących od trzech do ośmiu uczniów i rozdziela instrumenty perkusyjne: trójkąty, bębni, tamburyny, klawesy, marakasy oraz dodatkowo, dla dwojga lub trojga dzieci – talerze.

Najpierw nauczyciel, który jest dyrygentem, ćwiczy z dziećmi akompaniament do utworu – poszczególne grupy zajmują na siedząco miejsca na półkolu (jak w prawdziwej orkiestrze symfonicznej). Dzieci muszą dobrze słuchowo opanować muzykę i odpowiednio reagować na wskazania dyrygenta.

W dalszej kolejności można do utworu zaproponować układ ruchowy – marszowy.

*Tak przygotowany *Marsz Radetzky'ego* może być zaprezentowany na uroczystości z okazji Dnia Matki.*

■ Część 1

Krótką przygrywką – nie grają żadne instrumenty.

A – grają jednocześnie trójkąty – rytm marszowy i talerze – akcent na raz.

B – grają jednocześnie bębni i klawesy – rytm marszowy.

A – trójkąty i talerze jak wyżej.

■ Część 2

Krótką przygrywką.

C – grają tamburyny – akcent na raz, energicznie.

C – jak w opisie wyżej

D – grają jednocześnie marakasy i bębenki – rytm marszowy.

C – jak w opisie wyżej.

D – jak w opisie wyżej.

C – jak w opisie wyżej.

■ Część 3 – zgodnie z opisem części 1.

Układ ruchowy – podczas przygrywek dzieci stoją i czekają. W każdej części poruszają się inne grupy dzieci, pozostałe grupy stoją na swoich pozycjach wyjściowych.

■ Część 1

Pozycja wyjściowa: Dzieci ustawione w rzędzie z tyłu „sceny” – w samym środku stoją uczniowie z talerzami, po bokach symetrycznie dziećmi z trójkątami, a po obu krańcach dzieci z bębenkami i drowienkami – w kołkach.

A – dzieci grają na talerzach i trójkątach i maszerują do przodu sceny, potem wracają, również maszerując (należy przygotować tyle miejsca, aby dzieci mogły zgodnie z muzyką wyjść swobodnie do przodu i wrócić).

B – dzieci grają na swoich instrumentach i maszerują w koło.

■ Część 2

Pozycja wyjściowa: Dzieci z tamburynami stoją po dwoje–troje z obu boków sceny, jedno obok drugiego. Są zwrócone bokiem do widowni, a twarzami naprzeciwko siebie.

Dzieci z marakasami za dziećmi z tamburynami.

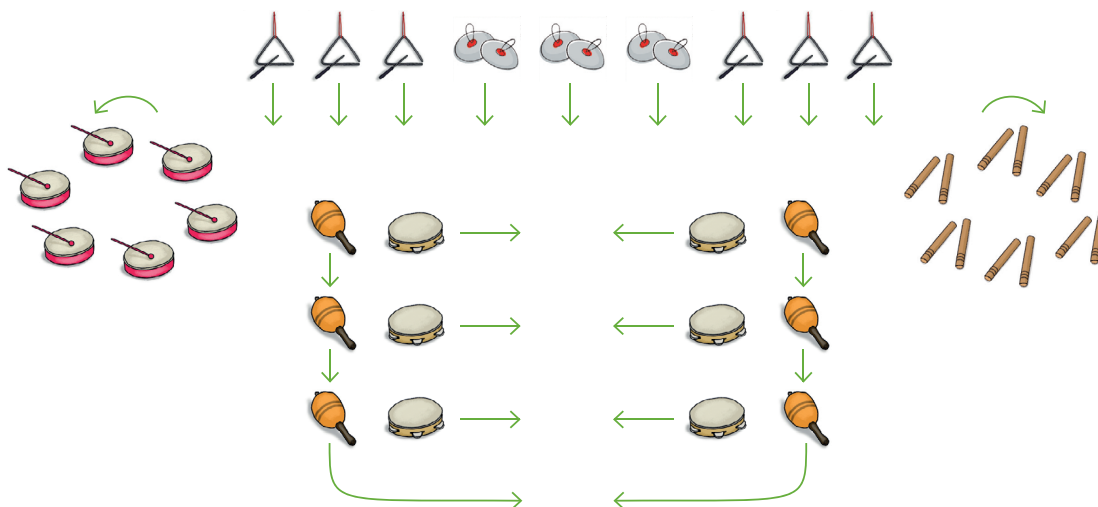
C – dzieci grają i maszerują do siebie, zmieniając swoje miejsca.

D – dzieci wychodzą do przodu sceny i zamieniają się miejscami.

■ Część 3

Zgodnie z opisem do części 1.

Pozycje wyjściowe i kierunki ruchu ilustruje poniższy schemat:

Utwór można opracowywać na kolejnych lekcjach.

(Propozycja instrumentacji i układu ruchowego jest zmodyfikowaną wersją przygotowaną na podstawie materiałów z kursu „Muzykoterapia – metody aktywnego słuchania wg Batii Strauss”, prowadzonego przez Dorotę Antos w Cieszynie w grudniu 2001 roku.)

■ Odczytywanie melodii na podstawie zapisu. Dźwięki *mi* i *sol*

Nauczyciel wyjaśnia, że dźwięk wyższy to *sol*, a niższy – *mi*. Dzieci próbują śpiewać podaną melodię. Nauczyciel może grać dźwięki na dzwonkach.

- ■ **Słuchowe opanowanie piosenki *Nasze polskie A B C* – praca z nagraniami nr PIO27, PIO28 i kartą nr MUZ21**
Nauczyciel odtwarza piosenkę. Dzieci rozmawiają o jej treści, przypominają podstawowe wiadomości o Polsce – co to jest Wisła, Bałtyk, Śląsk, Tatry. Próbują wyjaśnić, co znaczą słowa, że polskie A B C „wchodzi w głowę, wchodzi w serce”.
Rytmizujemy kolejne frazy piosenki i nucimy melodię, słuchając nagrania.

28 ■ **Śpiewanki z *mi* i *sol*.**

Rozpoznawanie i śpiewanie melodii. Układ marszowy do utworu J. Straussa

Materiały: instrumenty perkusyjne do układu marszowo-instrumentalnego, chusteczka z tkaniny, dzwonki ● nagrania nr PIO27, PIO28, wybrane wersje instrumentalne piosenek, utwór nr UTW1.9

- ■ **Śpiewanie piosenki *Nasze polskie A B C* – praca z nagraniami nr PIO27, PIO28**
Ćwiczenia w słuchowym opanowaniu melodii i słów piosenki: śpiewanie mormorando, na sylabach *la, lo, ma, mo* itp., śpiewanie ze słowami soliści – zwrotki, wszyscy – refren.
- ■ **Układ marszowo-instrumentalny do utworu J. Straussa – praca z utworem nr UTW1.9**
Powtórzenie układu marszowo-instrumentalnego z poprzednich zajęć. (Przygotowanie występu dzieci na Dzień Matki).
Jeśli dzieci mają kłopot z przemieszczaniem się i jednoczesną grą na instrumentach – wykonują tylko instrumentację lub tylko układ marszowy.
- ■ **Zabawa „Jaka to melodia?” – rozpoznawanie piosenek na podstawie początkowych fragmentów melodii – praca z wybranymi wersjami instrumentalnymi piosenek**
Nauczyciel odtwarza fragmenty instrumentalnych wersji poznanych wcześniej piosenek. Dzieci starają się rozpoznać, z których piosenek pochodzą te fragmenty.
Odgadniętą piosenkę śpiewają wszyscy uczniowie lub wybrani soliści.
- ■ **Nauka lub przypomnienie piosenki *Sto lat***
Dzieci ćwiczą śpiewanie piosenki *Sto lat* do akompaniamentu nauczyciela na dzwonkach lub innym instrumencie. Można też wykorzystać szklanki i grać na nich w odpowiednich momentach – do słów: *Sto lat, sto lat* oraz *Jeszcze raz, jeszcze raz*.
- ■ **Zabawa muzyczna „Mam chusteczkę haftowaną”**
Nauczyciel przeprowadza zabawę zgodnie ze znaną sobie wersją.
- **Śpiewanie fragmentów znanych melodii**
Dzieci śpiewają piosenki *Sto lat* i *Mam chusteczkę haftowaną*. Starają się ustalić sekwencję pierwszych dźwięków – czy najpierw dźwięk jest wyższy, a potem niższy, czy odwrotnie.

29 Piosenka dla mamy.

Przygotowanie uroczystości z okazji Dnia Matki

Materiały: nagrania brzmienia instrumentów (flet poprzeczny, fortepian, perkusja, skrzypce), fotografie instrumentalistów (skrzypaczka, perkusista, pianista, flecistka), instrumenty perkusyjne do układu marszowo-instrumentalnego utwór nr UTW1.9

Powtórzenie układu marszowo-instrumentalnego – praca z utworem nr UTW1.9

Dzieci ćwiczą układ do utworu *Marsz Radetzky'ego* – nauczyciel dyryguje.

Można ustalić kostiumy dla uczniów – np. każda grupa ma inny kolor koszulek i czarne getry.

Wybór piosenek z repertuaru klasy pierwszej na uroczystość

Dzieci proponują swoje ulubione piosenki wspólnie ustalają zestaw, np. *Przyszła do nas Pani Wiosna*, *Piosenka o słońeczku*.

Słuchanie solistów – instrumentalistów

Dzieci oglądają fotografie i słuchają nagrań. Jeśli są w klasie dzieci uczące się gry na instrumentach (w szkołach muzycznych, ogniskach itp.), organizujemy popisy tych uczniów. Pozostali uczniowie zachowują się jak na koncercie – słuchają w skupieniu i ciszy. [Popisy uczniów instrumentalistów mogą się znaleźć w programie uroczystości na Dzień Matki.](#)

Próba uroczystości na Dzień Matki

Ustalenie kolejności występów dzieci – solistów i całej klasy. Próba uroczystości.

30 Jak muzycy zapisują melodię?

Nauka piosenki *Nasza Lokomotywa*

Materiały: pięciolinia z kluczem wiolinowym do prezentacji, kartki z pięciolinia i śladem klucza wiolinowego (po jednej dla każdego ucznia) nagrania nr PIO29, PIO30, karta nr MUZ22

Zabawa muzyczna do piosenki *Nasza Lokomotywa* – praca z nagraniami nr PIO29, PIO30

Piosenka o *Lokomotywie* ma budowę A B. Dzieci tworzą kilka „pociągów”. Do melodii A „jadą pociągiem”, a kiedy słyszą melodię B (refren) – swobodnie tańczą, improwizując dowolne ruchy taneczne, każdy sam. Osluchują się w ten sposób z melodią nowej piosenki.

[Muzykę odtwarzamy kilkakrotnie – dzieci za każdym razem mogą tworzyć inne „pociągi”.](#)

Nauka piosenki *Nasza Lokomotywa* – praca z nagraniami nr PIO29, PIO30 i kartą nr MUZ22

Dzieci słuchają piosenki i próbują określać cechy melodii – zwrotka i refren mają inny charakter. Rozmawiamy z uczniami o treści. [Piosenka może być podsumowaniem całego roku nauki.](#) Następnie uczniowie rytmizują tekst ze zwróceniem uwagi na melodeklamację słów: „Sylaba się nazywa”. Słuchając nagrania, nucą melodię piosenki i wyklaskują rytm (z głośnym rytmizowaniem tekstu „Sylaba się nazywa”...).

Śpiewając kolejne frazy, uczą się piosenki na pamięć.

Wprowadzenie pięciolinii i klucza wiolinowego. Profesjonalny zapis melodii

Nauczyciel opowiada, że pięciolinia jest elementem pisma nutowego tak jak liniatura czy kratka w zeszyte. Na pięciolinii zapisuje się nuty – każda nuta ma swoje stałe miejsce. Na początku pięciolinii muzycy umieszczają klucz – specjalny znak graficzny, który wyznacza położenie i nazwę nuty odpowiadającej dźwiękowi podstawowemu dla tego klucza. Klucz wiolinowy „otwiera” melodię i jest przeznaczony do notowania melodii dla głosów wysokich – dziecięcych, sopranowych, dźwięków

skrzypiec, prawej ręki instrumentów klawiszowych. W samym środku klucza – w „ślimaku” – znajduje się nuta *g*, czyli ta, którą zwykle śpiewamy jako *sol*. Dlatego klucz ten nazywamy inaczej kluczem *G*. Dzieci powinny przeliczyć linie (od dołu).

Rysowanie nut *mi* i *sol* na pięciolinii

Rozdajemy dzieciom paski z pięciolinia. Dzieci liczą linie (od dołu) i podpisują je kolejno liczbami od 1 do 5. Między liniami są cztery tzw. pola. Dzieci zapisują numery pól innym kolorem kredki. To ważne, bo ułatwi zapamiętanie położenia poszczególnych dźwięków.

Potem dzieci mogą narysować klucz wiolinowy (najlepiej po śladzie) i zapisać na pięciolinii nuty *mi* oraz *sol*. (Podpowiedzmy dzieciom, aby nuty rysowały jakby to były koraliki nawleczone na nitki).

Zanim dzieci napiszą samodzielnie nuty na pięciolinii, warto poćwiczyć na tablicy – nauczyciel przedstawia położenie *mi* i *sol* (*mi* – na pierwszej linii, *sol* – na drugiej linii).

31 Dźwięki *mi* i *sol* na pięciolinii

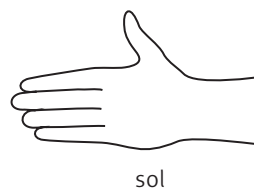
Materiały: dzwonki lub inny instrument melodyczny, trójkąty, szarpańce, klawesy nagrania nr PIO29, PIO30, karta nr MUZ23

Śpiewanki na *sol* i *mi*

Nauczyciel gra lub śpiewa dźwięki *sol* i *mi* w różnych układach, a dzieci za nim powtarzają. Następnie dźwięki te można śpiewać na sylabach *na*, *ma*, *no*, *mo*. Nauczyciel, jeśli śpiewa a capella, może posługiwać się gestami dłoni (fonogestyka): *sol* – wyżej, *mi* – niżej.

Jeśli klasa jest muzyczna, dzieci śpiewają kolejne dźwięki pokazywane przez nauczyciela tylko za pomocą gestów, bez pomocy instrumentu i śpiewu.

sol

mi

Rysowanie ćwierćnut *mi* i *sol* na pięciolinii – praca z kartą nr MUZ23

Dzieci uzupełniają nuty zgodnie z napisami. Na zakończenie śpiewają zapisaną melodię. Nauczyciel może akompaniować na dzwonkach lub innym instrumencie melodycznym.

Jeśli ćwiczenie jest wykonywane a capella, to nauczyciel może pokazywać dłonią dźwięki (gesty oznaczające przejście z *mi* do *sol* – jak w piosence *Mam chusteczkę haftowaną*, a przejście z *sol* do *mi* – jak w piosence *Sto lat*).

Akompaniament perkusyjny do piosenki *Nasza Lokomotywa* – praca z nagraniami nr PIO29, PIO30

Dzieci przypominają piosenkę *Nasza Lokomotywa*. Następnie nauczyciel dzieli klasę na grupy – chór, szarpańce, trójkąty, klawesy. Chór śpiewa piosenkę, dzieci z trójkątami grają w zwrotkach puls (w rytmie ćwierćnotowym), a dzieci z klawesami grają ósemki przy recytacji: *Sylaba się nazywa* (wtedy trójkąty pauzują). Szarpańce grają w refrenie.

Należy jeszcze trzykrotnie wymienić zadania grup, aby każde dziecko mogło zagrać na każdym instrumencie i zaśpiewać.

32 Co już umiemy?

Powtórzenie wiadomości muzycznych

Materiały: nagrania: orkiestra symfoniczna, orkiestra dęta, kwartet smyczkowy, orkiestra kameralna, fotografie różnych orkiestr, instrumenty perkusyjne, w tym klawesy, trójkąty, szarpańce, kartki A4, gumki do ścierania, duży arkusz papieru z pięciolinia (lub tablica szkolna) nagrania nr PIO5, PIO6 karta nr MUZ24

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Nauczyciel rozpoczyna zajęcia, śpiewając piosenkę i tworząc taneczny krąg. Dzieci wykonują znane wcześniej ruchy taneczne zgodnie ze słowami refrenu.

Powtórzenie muzycznych wiadomości z klasy pierwszej

Nauka pisania klucza wiolinowego – praca z kartą nr MUZ24

Nauczyciel przypomina informacje na temat klucza wiolinowego. Następnie rysuje klucz wiolinowy na tablicy lub dużym arkuszu papieru (z pojedynczą pięciolinia) i jednocześnie opowiada następującą historyjkę:

Pewnego razu ślimak Wiolinek wyszedł ze swojej norki, która znajdowała się na drugiej linii pięknej czarnej pięciolinii (*norkę ślimaka nauczyciel zaznacza czarną kropką*). Obszedł norkę dookoła, bardzo uważnie wypatrując, które kwiaty już zakwitły (*kreśli „ślimaka” wokół kropki*). Wszystko było takie piękne! Ślimak postanowił więc pójść trochę dalej i za domkiem, idąc prosto, trafił aż za pięciolinia (*nauczyciel rysuje linię wychodzącą za pięciolinia*). W pewnym momencie jednak uznał, że jest już za daleko, a ponieważ był nieco strachliwym ślimaczkiem, zawrócił do swojego domku na drugiej linii (*kreśli pętlę i następnie linię prostą przechodzącą przez kropkę – norkę*). Zawstydził się trochę, że jest taki tchórzliwy, i dzielnie wyszedł znowu, ale tym razem w drugą stronę – w dół pięciolinii.

Zawracając do domku, zatrzymał się na dłużej i obserwując wejście do norki, wygrzewał się na słońcu (*nauczyciel kończy klucz laseczką pod pięciolinia*).

Dzieci próbują kreślić klucz wiolinowy na kartkach A4, gumką na ławkach, na plecach kolegi, a następnie po śladzie na karcie nr MUZ24. W trakcie mogą sobie opowiadać historyjkę o ślimaku.

Rodzaje orkiestr

Dzieci oglądają fotografie. Wskazują dyrygenta i instrumenty, o których się uczyły.

Rozmawiamy z nimi o rodzajach instrumentów. Na koniec wysłuchują nagrań różnych orkiestr.

33 Festiwal piosenek.

Ulubione muzyczne zabawy i piosenki

Materiały: wybrane utwory muzyki poważnej, instrumenty perkusyjne nagrania nr PIO5, PIO6, PIO29, PIO30 oraz inne wybrane nagrania z klasy pierwszej

Ostatnie zajęcia nauczyciel przygotowuje na podstawie wcześniejszych rozmów z dziećmi o ulubionych piosenkach, muzycznych zabawach i utworach, których wysłuchwały w klasie pierwszej. Poleca również, aby dzieci same przygotowały się do występów (śpiewu lub gry na instrumencie), jeśli w ciągu roku uczęszczają na dodatkowe zajęcia – naukę gry lub zajęcia zespołu wokalnego czy chóru.

Powitanie piosenką *Pora na muzykowanie* – praca z nagraniami nr PIO5, PIO6

Dzieci śpiewają powitalną piosenkę w dowolny sposób, który same zaproponują.

■ **Wszyscy lubią muzykować, rozmowa o sposobach muzykowania**

Dzieci rozmawiają o różnych sposobach muzykowania. Porównują swoje obecne umiejętności z tym, co potrafiły na początku klasy pierwszej.

● ■ **Śpiewanie ulubionych piosenek z klasy pierwszej – praca z wybranymi nagraniami**

Dzieci proponują ulubione piosenki z klasy pierwszej i zabawy do nich. Wspólnie je śpiewamy. Soliści wykonują dodatkowe piosenki, specjalnie przygotowane na te zajęcia.

■ **Instrumentacje do utworów muzyki poważnej**

Dzieci wybierają utwór, który najbardziej polubiły, i zestaw instrumentów perkusyjnych do niego. Nauczyciel wybiera ucznia, który będzie dyrygentem. Tworzymy orkiestrę.

Dzieci, które uczyły się przez cały rok gry na jakimś instrumencie, urządzają koncert dla kolegów.

● ■ **Zakończenie zajęć piosenką *Nasza Lokomotywa* – praca z nagraniami nr PIO29 lub PIO30**

Zajęcia i rok szkolny nauczyciel kończy wspólną zabawą „w pociągi” z piosenką *Nasza Lokomotywa*.

SPIS KART PRACY

Karty zamieszczone są na końcu przewodnika. Można je też znaleźć na płycie CD dołączonej do pakietu nauczycielskiego (w sekcji MUZ.Muzyka).

- Karta nr 1. Tekst *Piosenki o słończku*
- Karta nr 2. Tekst piosenki *Kochamy Cię, nasza szkoła*
- Karta nr 3. Tekst piosenki *Pora na muzykowanie*
- Karta nr 4. Zapisy „rytmów”
- Karta nr 5. Kwadraciki i piktogramy
- Karta nr 6. Instrukcja wykonania własnych instrumentów i zapisy rytmów
- Karta nr 7. Zapis „rytmu” do piosenki *Ślimak, ślimak pokaż rogi*
- Karta nr 8. Zapis „rytmu” do rymowanki o dzieciach
- Karta nr 9. Tekst piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju*
- Karta nr 10. Zapis „rytmu” na dwa – pory roku
- Karta nr 11. Tekst piosenki *Nie miały aniołki*
- Karta nr 12. Dźwięk dłuższy i krótszy
- Karta nr 13. Żółte prostokąty
- Karta nr 14. Tekst piosenki *Zegary*
- Karta nr 15. Tekst *Piosenki dla babci*
- Karta nr 16. Zimowe rymowanki do rytmiczności
- Karta nr 17. Ćwierćnuty i ósemki
- Karta nr 18. Muzyczne pytania i odpowiedzi
- Karta nr 19. Kartoniki z nutami
- Karta nr 20. Tekst piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna*
- Karta nr 21. Tekst piosenki *Nasze polskie A B C*
- Karta nr 22. Tekst piosenki *Nasza Lokomotywa*
- Karta nr 23. Ćwiczenie *mi i sol*
- Karta nr 24. Klucz wiolinowy

NAGRANIA

Nagrania piosenek umieszczone są na płycie CD dołączonej do pakietu nauczycielskiego w sekcji PIO.Nasze piosenki. Na płycie tej w sekcji UTW1.Utwory można też znaleźć nagrania utworów z muzyki klasycznej wykorzystywanych w czasie zajęć.

Karta nr 1. Tekst *Piosenki o słońeczku*

Piosenka o słońeczku

sł. M. Dehnel, muz. M. Bąk

Słońeczko późno dzisiaj wstało
i w takim bardzo złym humorze
i świecić też mu się nie chciało,
bo mówi, że zimno na dworze.

Lecz gdy piosenkę usłyszało,
to się tak bardzo ucieszyło.
Zza wielkiej chmury zaraz wyszło
i nam radośnie zaświeciło.

Słońeczko nasze, rozchmurz buzię,
bo nie do twarzy ci w tej chmurze.
Słońeczko nasze, rozchmurz się,
maszerować z tobą będzie lżej!

Słońeczko nasze, rozchmurz pyska,
bo nie do twarzy ci w chmurzyskach!
Słońeczko nasze, rozchmurz się,
maszerować z tobą będzie lżej!

Karta nr 2. Tekst piosenki *Kochamy Cię, nasza szkoła*

Kochamy cię, nasza szkoła

sł. S. Dobrowolska, muz. I. Zakościelna

Już tornister nowy mam,
a w nim piórnik, zeszyt, blok.
Farby, kredki i flamaster
będą służyć cały rok.

Ref. W pierwszej klasie jest wesoło.
Kochamy cię, nasza szkoła!

Kiedy rano mama budzi,
trzeba bardzo szybko wstać.
Żaden pierwszak nie marudzi,
chce do szkoły, nie chce spać.

Ref. W pierwszej klasie jest wesoło...

Gdy litery już poznamy,
różne książki przeczytamy.
Pisać też się nauczymy,
potem znów się pobawimy.

Ref. W pierwszej klasie jest wesoło...

Karta nr 3. Tekst piosenki *Pora na muzykowanie*

Pora na muzykowanie

sł. S. Dobrowolska, muz. I. Zakościelna

Zapraszamy do śpiewania,
do tańczenia i do grania.
Nowe rytmy dziś poznamy,
zaśpiewamy i zagramy.

Ref. Podaj ręce, zróbmy koło,
pobawimy się wesoło.
Zaklaszczemy ti ti ta, zatupimy ti ti ta.
Podskoczmy ta ta, przykucniemy ta (sza).

Kiedy zmęczy nas pisanie
– pora na muzykowanie.
Książki grzecznie poczekają,
a pierwszaki zaśpiewają.

Ref. Podaj ręce, zróbmy koło...

Już z głośnika gra muzyka,
będzie taniec lub rytmika.
Zaraz nadstawimy ucha,
bo umiemy także słuchać.

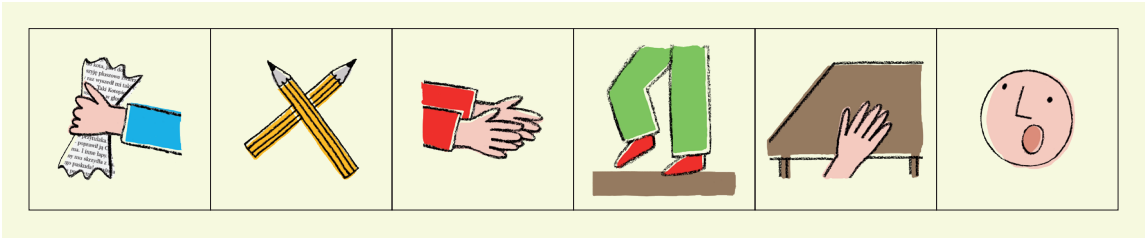
Ref. Podaj ręce, zróbmy koło...

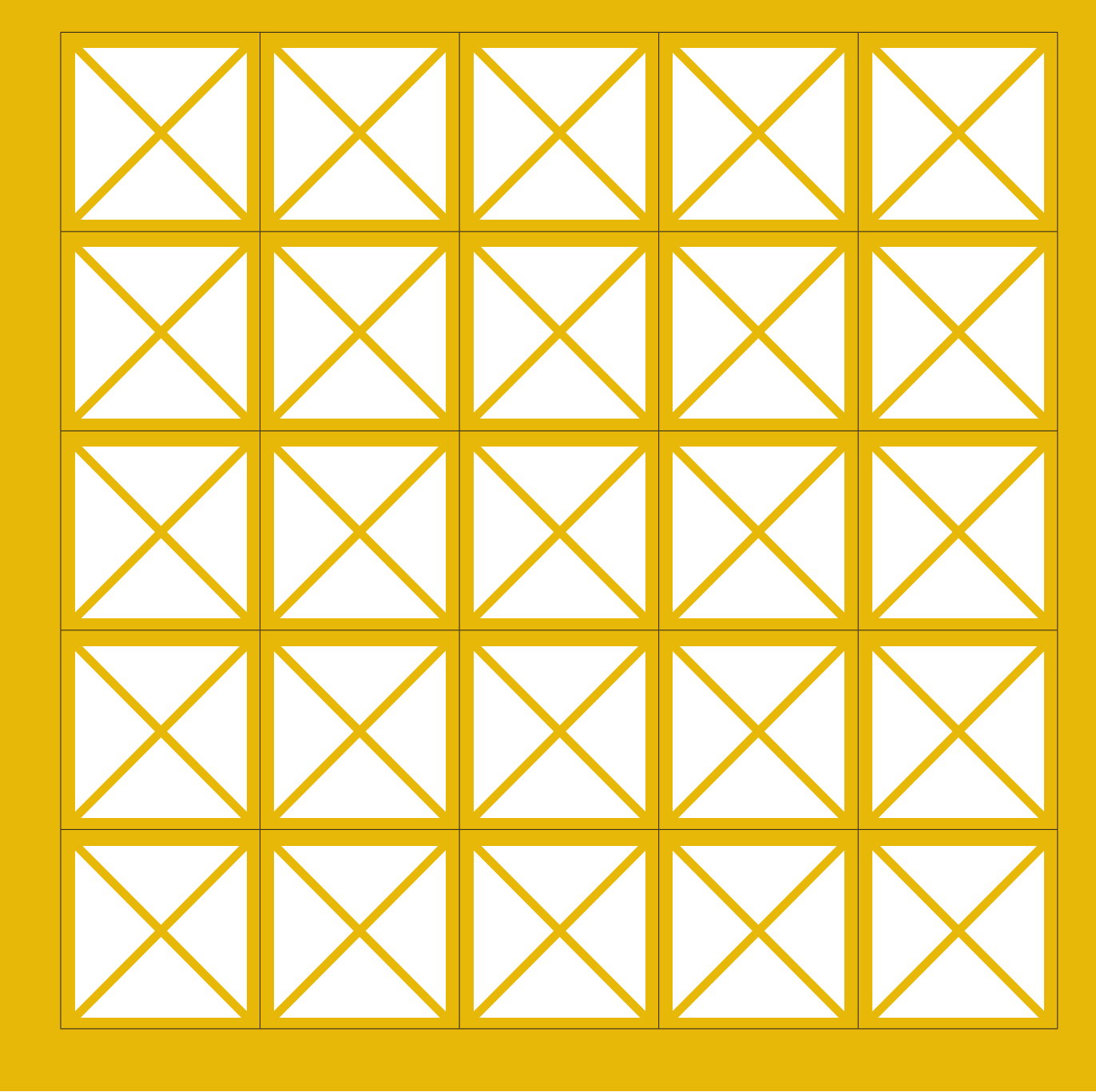
Karta nr 4. Zapisy „rytmów”

2 razy

Karta nr 5. Kwadraciki i piktogramy

Karta nr 6. Instrukcja wykonania własnych instrumentów i zapisy rytmów

								2 razy
pim	pim	pim	pim	pam	pam	pam	pam	

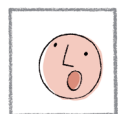

								2 razy
		ci	sza			ci	sza	

								2 razy
			sza				sza	

Karta nr 7. Zapis „rytmu” do piosenki *Ślimak, ślimak pokaż rogi*

Śli – mak, śli – mak po – każ ro – gi.

Dam ci se – ra na pie – ro – gi.

■ ■ □
■ ■ □
■ ■ □
■ ■ □

2 razy

■ □
■ □
■ □
■ □

2 razy

Karta nr 8. Zapis „rytmu” do rymowanki o dzięciole

Dzięcioł, rzecz to oczywista, główny w lesie perkusista.

Karta nr 9. Tekst piosenki *Przyjedź do nas, Mikołaju*

Przyjedź do nas, Mikołaju

sł. A. Bernat, muz. Z. Ciechan

Kiedy za oknami
w śniegu zasną drzewa,
kiedy nad polami
wiatr o zimie śpiewa,
przyjedź do nas, Mikołaju, Mikołaju,
z workiem jak to niebo.

Przywieź radość i zabawki, i zabawki
dla nas, dla każdego, dla nas, dla każdego.
Przyjedź do nas, Mikołaju, Mikołaju,
na saniach srebrzystych,
niech ci gwiazdy drogę wskażą, drogę wskażą,
gdzie czekamy wszyscy, gdzie czekamy wszyscy.

Usiądź pod choinką,
porozmawiaj z nami
i tak, jak się śniło,
obdziel podarkami,
przyjedź do nas, Mikołaju, Mikołaju...

Karta nr 10. Zapis „rytmu” na dwa – pory roku

Karta nr 11. Tekst piosenki *Nie miały aniołki*

Nie miały aniołki

sł. W. Chotomska, muz. T. Niewiarowska

Nie miały aniołki choinki na święta,
o choince dla nich nikt tam nie pamiętał.
Popatrzyły się na siebie,
wywierciły dziurę w niebie.
Ho-ho-ho, ho-ho-ho, ho-ho-ho!

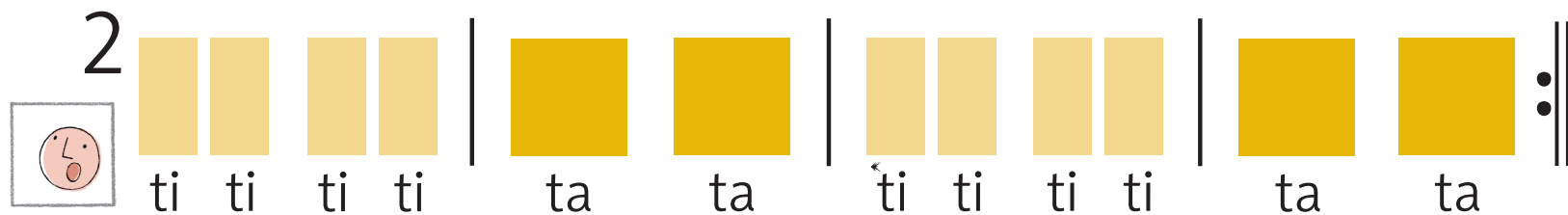
Złapały za czubek największą choinę,
przywiązały do niej bardzo długą linę
i wciągnęły ją na górę
przez tę dziurę, w niebie dziurę.
Ho-ho-ho, ho-ho-ho, ho-ho-ho!

Stanęła choinka w samym środku nieba,
orzekły aniołki, że ją ubrać trzeba,
więc skoczyły przez tę dziurę
po orzechy do wiewiórek.
Ho-ho-ho, ho-ho-ho, ho-ho-ho!

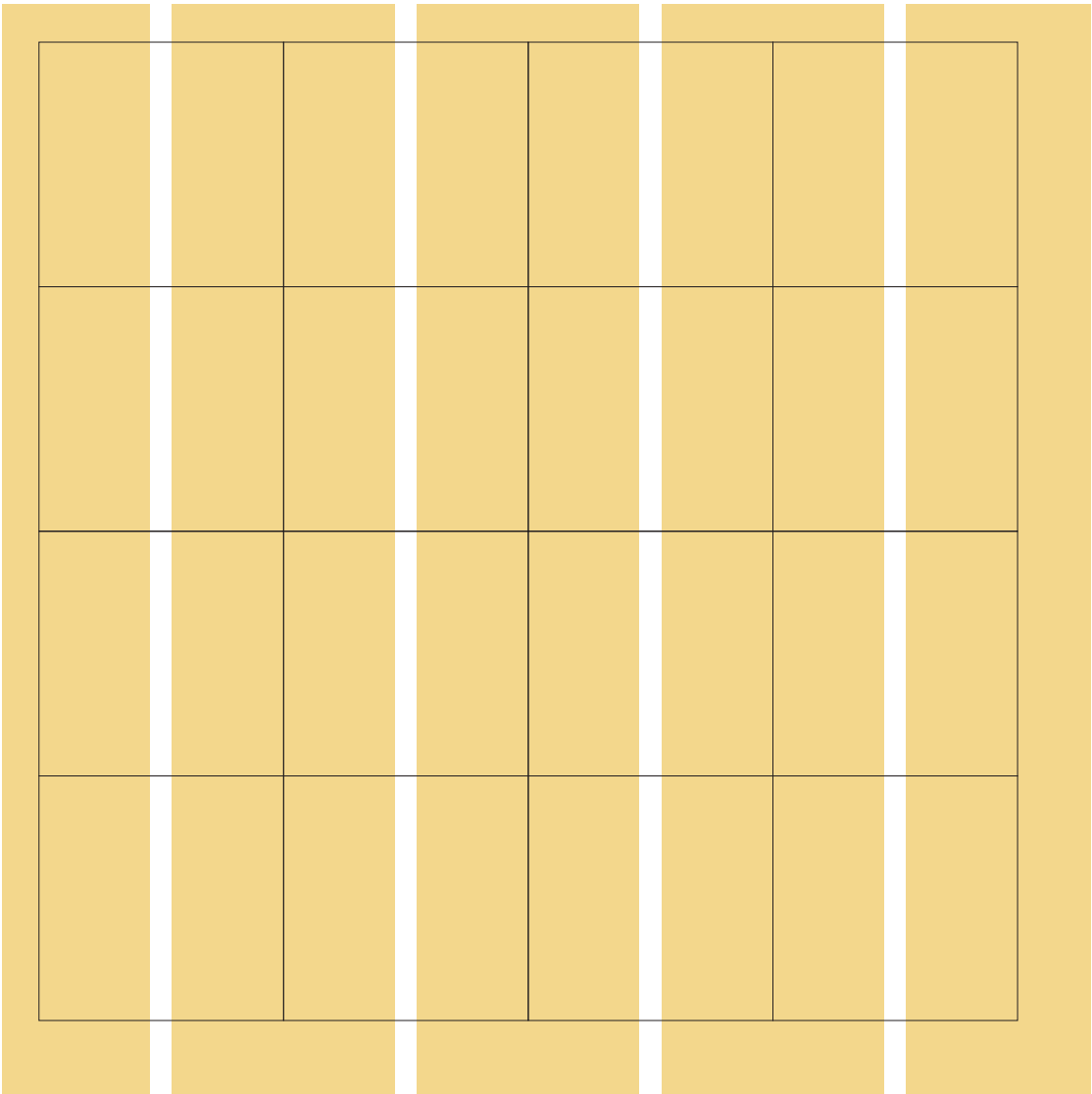
Chciały pozapalać świeczki choinkowe,
Święty Florian strażak złapał się za głowę:
– Matko Boża, Matko Boża,
chcą mi w niebie zrobić pożar.
Ho-ho-ho, ho-ho-ho, ho-ho-ho!

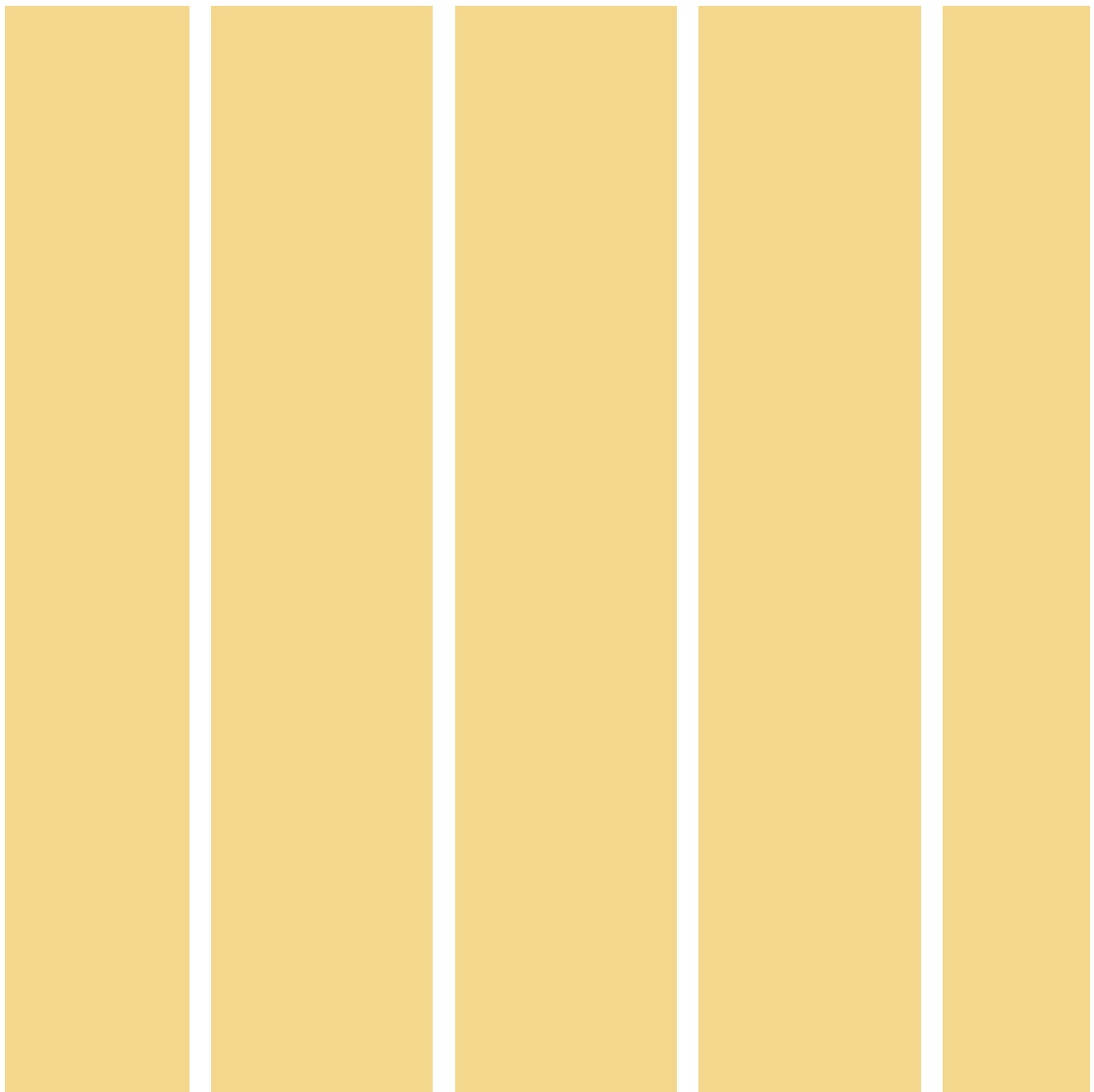
Spojrzał na choinkę święty Florian strażak,
zamiast świeczek gwiazdy pozapalać kazał.
I zaśpiewał święty Florian
z aniołkami Gloria, Gloria!
Gloryja! Gloryja! Gloryja!

Karta nr 12. Dźwięk dłuższy i krótszy

Karta nr 13. Żółte prostokąty

Karta nr 14. Tekst piosenki *Zegary*

Zegary

sł. M. Terlikowska, muz. E. Pałłasz

U zegarmistrza gra muzyka,
aż się zastłuchał cały dom,
bo sto zegarów naraz tyka,
a jeden bije: bim, bam, bom!

Cyk-cyk-cyk! Cyk-cyk-cyk! } 2 razy
Bim, bam, bom!

Zegar z kurantem przerwał drzemkę,
aż stare części drgnęły w nim.

I oto zegar gra piosenkę,
starą melodię: rym, cym, cym!

Cyk-cyk-cyk! Cyk-cyk-cyk! } 2 razy
Rym, cym, cym!

U zegarmistrza dzwoni budzik:
„Niech szybko wstaje ten, co śpi!
Zaraz kukółka się obudzi,
co nie kukła cztery dni.

Cyk-cyk-cyk! Cyk-cyk-cyk! } 2 razy
Cztery dni.

Karta nr 15. Tekst *Piosenki dla babci*

Piosenka dla babci

sł. M. Terlikowska, muz. E. Pałłasz

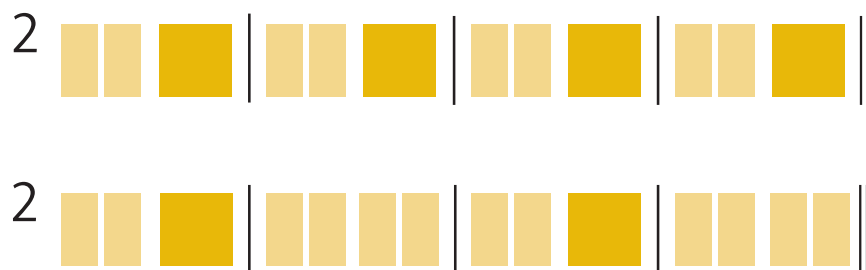
Nasza babcia umie tyle,
że uwierzyć trudno w to.
Czego dotknie, to za chwilę
jak zegarek będzie szło.

Babcia jest jak dobra wróżka,
co otwiera bajkom drzwi,
bo gdy kładzie nas do łóżka,
mamy potem piękne sny.

Babcia wszystko robi dla nas,
z jej pomocy każdy rad.
Babcia strasznie jest kochana,
więc niech żyje nam sto lat.

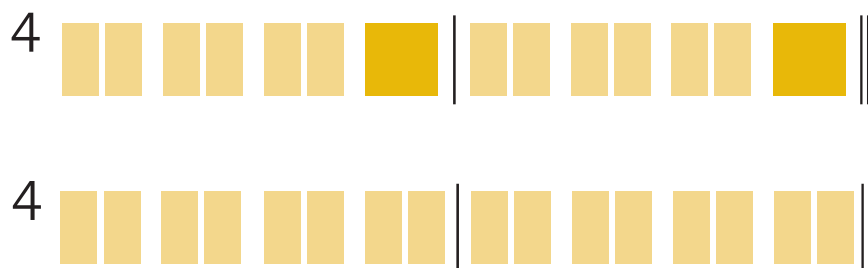
Karta nr 16. Zimowe rymowanki do rytmyzacji

Taki śnieg,
taki mróz!
Szalik weź,
czapkę włóż.

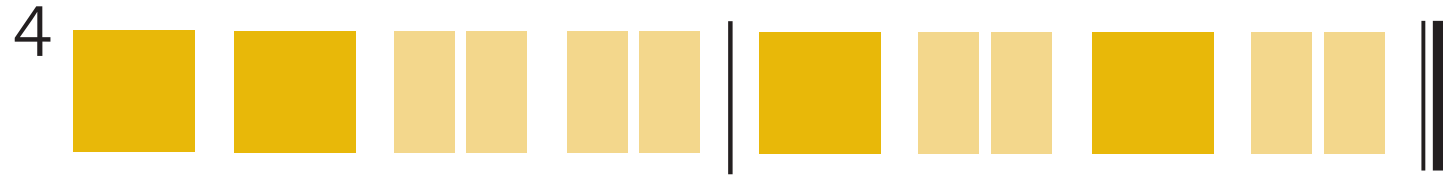
Śnieg już spadł,
las przyprószył.
Marznie nos,
marzną uszy.

Sypie z nieba
biały puch.
Jutro sanki
pójdą w ruch.

Z nieba biały
puszek leci.
Już bałwanka
lepią dzieci.

Karta nr 17. Ćwierćnuty i ósemki

Karta nr 18. Muzyczne pytania i odpowiedzi

Jakie jest dziś niebo? Niebo jest błękitne.

Dokąd idą dzieci? Na wycieczkę.

Co leci nad rzeką? To dzikie kaczkę.

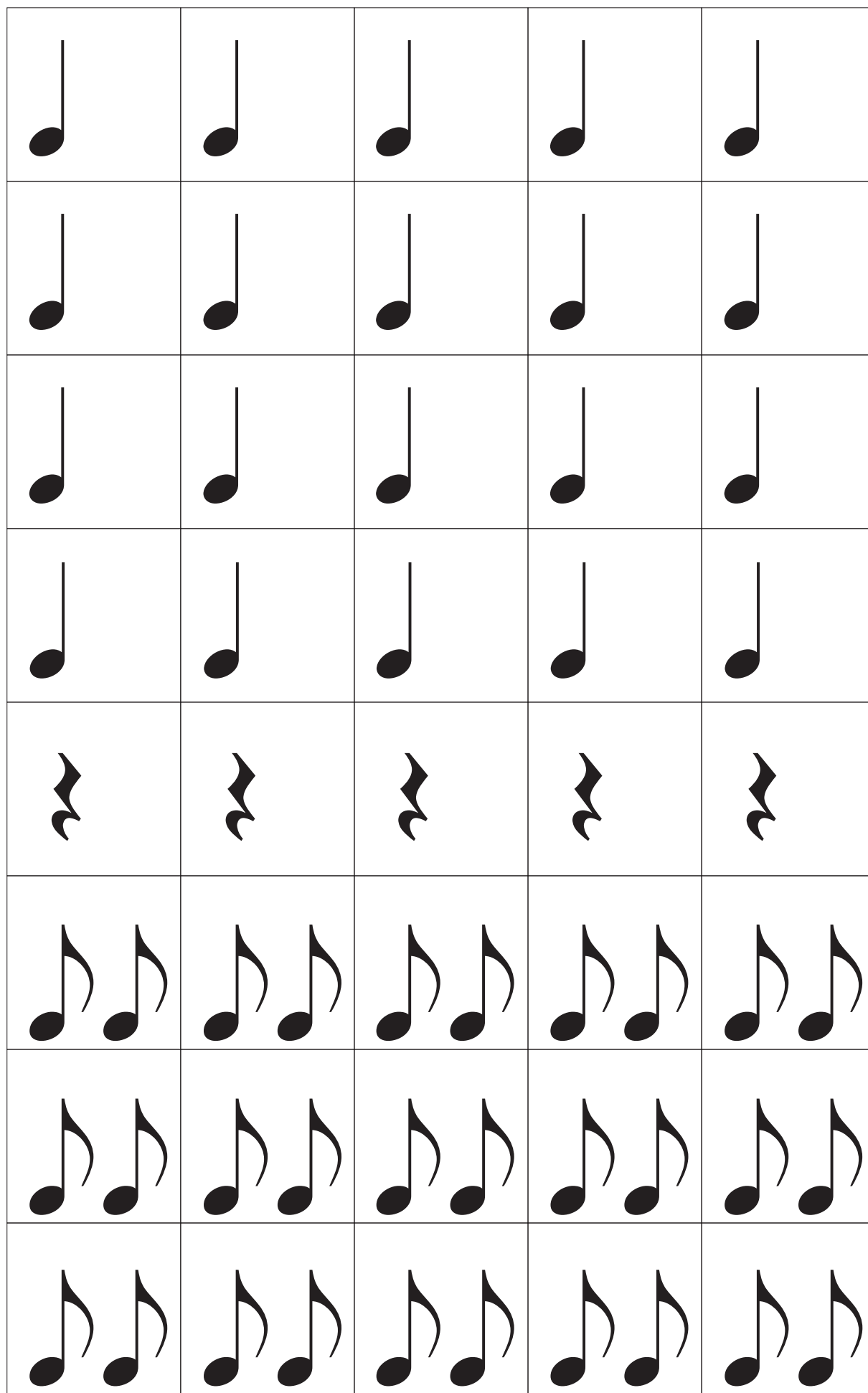

Kto lubi śpiew ptaków? Wszyscy lubią ptaków śpiew.

Karta nr 19. Kartoniki z nutami

Karta nr 20. Tekst piosenki *Przyszła do nas Pani Wiosna*

Przyszła do nas Pani Wiosna

sł. S. Dobrowolska, muz. I. Zakościelna

Przyszła do nas Pani Wiosna,
uśmiechnięta i radosna.
Piękne kwiaty sieje w lesie,
kosz zieleni z sobą niesie.

Ref. Coraz dłuższe mamy dni.
Stoi lato już u drzwi.

Kolorami kwitną łąki,
obudziły się biedronki.
W górze nam skowronek śpiewa,
w sadach zakwitają drzewa.

Ref. Coraz dłuższe mamy dni...

Karta nr 21. Tekst piosenki *Nasze polskie A B C*

Nasze polskie A B C

sł. Z. Stawecki, muz. M. Sawa

Już w przedszkolu dzieci wiedzą,
co to Wiśła, co to Bałtyk.
Że na Śląsku leży węgiel,
a znów góry to są Tatry.
Taki polski elementarz,
raz zobaczysz i pamiętasz.

Ref. Nasze polskie A B C,
każde dziecko o nim wie.
Wchodzi w głowę, wchodzi w serce
jak literka po literce.
Coraz lepiej czytasz je,
nasze polskie A B C.

Kiedy będę taki duży,
jak na przykład są rodzice,
z książek, z kina i z podróży
poznam kraju okolice.
Jak zakładka – Wisły wstążka,
no a Polska jest jak książka.

Ref. Nasze polskie A B C...

Karta nr 22. Tekst piosenki *Nasza Lokomotywa*

Nasza Lokomotywa

sł. M. Jucewicz, muz. I. Zakościelna

Literki wszystkie dobrze znamy,
nieźle piszemy, nieźle też czytamy.
Do wiedzy wiezie nas Lokomotywa
z papugą, co Sylaba się nazywa.

Ref. Wszyscy widzą, jak rośniemy
i jak dużo już umiemy.
Wszyscy słyszą jak śpiewamy,
jak liczymy i czytamy.

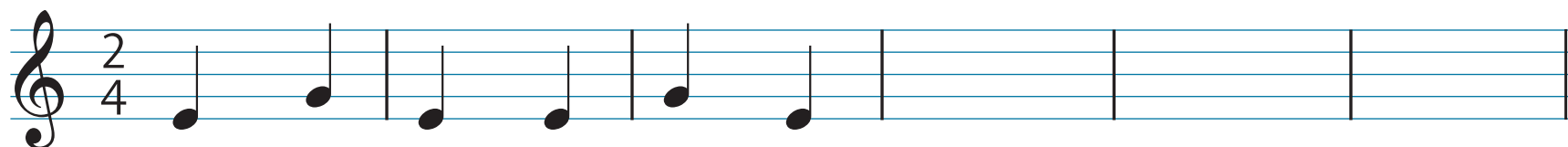
Cyferki wszystkie dobrze znamy,
nieźle liczymy, nieźle też śpiewamy.
Do wiedzy wiezie nas Lokomotywa
z papugą, co Sylaba się nazywa.

Ref. Wszyscy widzą, jak rośniemy...

Karta nr 23. Ćwiczenie *mi* i *sol*

Narysuj brakujące ćwierćnuty zgodnie z podpisami.

A musical staff in 2/4 time, starting with a treble clef. The staff contains 14 measures, each with a single quarter note. The notes are: G4 (mi), A4 (sol), G4 (mi), G4 (mi), A4 (sol), G4 (mi), followed by three empty measures, and then G4 (mi), G4 (mi), A4 (sol), and G4 (mi). The notes are positioned on the second line of the staff.

mi sol mi mi sol mi sol sol mi mi sol mi

Karta nr 24. Klucz wiolinowy

